Septembrie 2023

Peştera lui Platon
Matei Trâmbiţaş

(continuare la caietul nr. 1 - Cutia Pandorei)

Imaginea: Peştera lui Platon – Evadarea din temniţa ignoranţei
Diana Popescu – diane.ro

Mitul peşterii este o alegorie despre condiţia umană, despre cunoaştere, despre adevărata lumină interioară, despre adevăr, fericire şi nefericire, expusă de Platon în capitolul VII, din opera "Republica" (realizată sub forma unor dialoguri pe teme filosofice). Alegoria, în acest context, este o povestire, o amplă metaforă care serveşte drept pretext pentru a transmite o idee, o abstracţiune (în cazul acesta, condiţia umană în raport cu procesul cunoaşterii), printr-o succesiune de imagini concrete. Mitul peşterii este o pledoarie pentru adevăratele valori umane, un îndemn, pentru fiecare om, de a porni în marea călătorie către sine însuşi.- preluare dintr-un autor neidentificat

1545
Se spune că "faptele vorbesc". Din păcate, doi oameni aud fiecare altceva. Relativitatea sensului cuvintelor se transmite şi simţurilor noastre.

1546
"Nucleul fundamental al operei [Proslogion de părintele Anselm arhiepiscop de Canterbury] este capitolul 2, unde apare enunţat 'argumentul ontologic' , care, în sinteză afirmă că după cum principiile universale pot fi gândite tocmai pentru că se manifestă în realitatea imediată, tot aşa, dacă noi îl gândim pe Dumnezeu, el trebuie să existe." - Emanuel Grosu, Anselm de Canterbury - De ce s-a facut Dumnezeu om

1547
Ce este adevărul?
Ce cred eu că reprezintă adevărul?

Este tot ceea ce există cu certitudine.

Este un fapt, un principiu, sau o teoremă dovedită indiscutabil prin argumente şi în lipsa oricărui contraargument, este acceptată universal în spaţiu şi timp şi se caracterizează prin simplitate.

Cineva spunea că o teorie se apropie de adevăr pe măsură ce descrierea ei comportă tot mai puţine cuvinte. Lucrurile complicate, greu de înţeles au mari probleme în a fi acceptate ca certitudini. Întâlnim acest lucru la Newton în teoria gravitaţiei, la Einstein, şi tot mai frecvent în fizica cuantică.

Aşa cum ştim, orice element de cunoaştere, orice judecată de valoare trebuiesc puse în lumina confruntării prin discuţii (sarcina maieuticii) sau experimentului.

Mai nou, fizicianul Cristian Presură admite că am intrat într-o epocă în care vrem, nu vrem, realitatea ne prezintă o serie de fenomene inaccesibile percepţiei umane, (în gravitaţie, fizică cuantică, inteligenţă artificială), fără posibilitatea constatării adevărului în mod obişnuit. Pentru asemenea ipostaze, ne trebuiesc alte criterii de evaluare a certitudinii, criterii la care nu s-a gândit încă nimeni. Iar experimentele sunt greu de efectuat, aparatura dar şi metodele de măsurare fiind tot mai complexe, scumpe, complicat de repetat.

1548
Mă gândesc. Ce-ar fi dacă umanitatea nu ar mai continua doar să creadă în existenţa lui Dumnezeu, ci ar primi o dovadă certă, de necontestat, aşa precum o teoremă şi toţi am admite că suntem o creaţie a unei inteligenţe mult superioare puterii de înţelegere a omulu?.

Este adevărat că, de-a lungul istoriei, filozofii dar şi teologii au imaginat teorii consistente, riguroase cu privire la existenţa divinităţii, numai că acestea erau contestate de oamenii de ştiinţă care cereau cu insistenţă dovezi raţionale, consemnate prin experimente, şi îndeosebi, răspunsuri la întrebările complementare.

S-ar schimba oare viaţa noastră? Ce s-ar întâmpla cu patrimoniul valorilor civilizaţiei? Cât de profunde ar fi schimbările necesare în concepţia noastră despre univers, viaţă, gândire, conştiinţa de sine, etc., şi ar fi ele posibile? Sau poate că umanitatea n-ar putea asimila un asemenea şoc şi ar dispare?

Oamenii au învăţat să trăiască ignorând ceea ce le oferea credinţa despre existenţa divinităţii, puţin dar definitoriu pentru ca realitatea înconjurătoare să fie completă. Au îmbrăţişat ceea ce înţelegeau ei din teoria evoluţionistă a lui Darwin, şi anume că viaţa vine de la sine, că sensul vieţii este o alegere a fiecăruia dintre noi fără nici o oprelişte, cu excepţia respectării unor legi ale naturii, legi deloc constrângătoare (de altfel, reuşind să degradăm în aşa măsură mediul încât să ne periclităm însăşi existenţa).

Am trecut cu uşurinţă chiar şi peste rezervele lui Darwin cu privire la propria lui teorie, de altfel, cum s-a întâmplat şi în cazul lui Newton atunci când acesta încerca să rezolve acele nepotriviri apărute în practica teoriei gravitaţiei sau chiar şi Einstein cu vestita lui teorie a relativităţii.

Dar admit că toate aceste gânduri formează la rândul lor o teorie, un exerciţiu de imaginaţie în realităţile începutului de an 2023.

1549
Omul, nu are nici o şansă, cred eu, să se apropie de adevăr. Pe el nu-l convinge nici un argument, nici măcar bunul simţ cu care s-a născut.

Raţiunea însăşi devine neputinciasă, credinţa dispare. Tot ceea ce-şi asumă devine certitudine. Noaptea minţii coboară în conştiinţa lui şi el se crede atotputernic, invincibil, stăpânul universului, creatorul însuşi.

Am observat cât de bine se simte atunci când porunceşte celor din preajma sa, când îşi etalează bogăţia şi puterea, când viaţa celorlalţi se află la îndemâna toanelor sale. E plină cinematografia mondială cu scenarii în care sceleraţii ce vor să domine universul aduc publicul în transă. Mai mult, se adevereşte, cum se spune, că viaţa bate filmul, iar ruşii prin nemernicia lor probează. N-a fost deajuns că poporul german a

rămas stigmtizat pe veci pentru înfiorătorul holocaust, avem ocazia, generaţia noastră să vedem cu ochii noştri ce înseamnă "judecata de apoi".

Fizic, războiul lui Putin m-a afectat prea puţin (evident că nu ştiu ce va urma), dar psihic sunt terminat, şi sunt întru-totul de acord cu maestrul Andrei Pleşu, care spunea mai deunăzi că şansa noastră, a celor trecuţi de o vârstă constă în "trecerea în nefiinţă".

1550
Al doilea "Turn Babel".
Încerc să mă gândesc la ceva fără a folosi un limbaj. Imposibil. Este adevărat, pot renunţa la a articula sunete, de la sunete simple, la cele mai complexe. De la bizare interjecţii, onomatopee, care şi ele pot spune ceva (de exemplu când mă înţeapă o albină sau când mă frig cu supa, sau vorbesc cu câinele meu, îi exemplific fetiţei mele cum face avionul şi în multe alte dăţi) la note armonice care să formeze o melodie precum obişnuesc să fredonez în baie, la momentele în care o soprană sau un pianist îşi etalează virtuozitatea. Ceea ce face soprana cu vocea ei sau pianistul cu degetele constituie un limbaj, el transmiţând o informaţie. La fel o balerină, un gimnast, un jucător de fotbal sau un tâmplar. Comportamentul nostru este el însuşi un limbaj, un limbaj clar şi consistent pe care ni l-am însuşit şi dezvoltat dealungul istoriei evoluţiei civilizaţiei.

Când oamenii au hotărât să se ducă ei la Dumnezeu, dacă Dumnezeu nu dorea să-i vadă, s-au apucat să construiască un turn, înalt cât să atingă cerurile (omul crede că ceea ce visează noaptea poate realiza ziua). Evident că au ales, logic de altfel, cooperarea, precum faraonii cu ale lor piramide. Dar pentru a interacţiona între ei, sigur aveau nevoie de un limbaj. Deşi vorbeau limbi diferite, sau cel puţin dialecte specifice locurilor natale, se înţelegeau perfect folosind echivalenţa sensurilor cuvintelor în comunicările lor. Puteau astfel colabora în executarea lucrărilor necesare construcţiei turnului.

Totul mergea bine şi oamenii erau convinşi de izbândă, numai că ignorau faptul că nu primiseră autorizaţie de la Dumnezeu. Dar Dumnezeu, se

pare că nu aprecia deloc întreprinderea oamenilor, aşa că a decis să-i oprească.

Simplu, biblia ne spune că le-a încurcat limbile, iar construcţia s-a oprit. De fapt, Dumnezeu a schimbat suficient echivalenţa semnificaţiilor cuvintelor în diferite limbi, aşa încât nimeni nu se mai înţelege cu nimeni.

Ceea ce am reţinut eu se referă la sensul cuvintelor, al comportamentului uman, la faptul că tot ceea ce credeam să aibă o logică, să rezulte în urma gândirii raţionale a umanităţii să fi devenit ceva comun. Este adevărat că noi oamenii suntem diferiţi, că realitatea se vede cumva altfel pentru mine faţă de cum apare ea pentru tine sau pentru oricine altcineva, dar nu într-o aşa măsură, încât noaptea minţii să ne cuprindă creierele.

Mi-este imposibil să trăiesc într-o lume în care lumina mea constituie întunericul tău, adevărul tău este o minciună abjectă pentru mine, că a ucide gratuit sute de mii de oameni poate deveni o plăcere, o datorie de onoare, un ţel în viaţă. Nu pot concepe ca pe o regulă la nivel de stat, ţară, popor siluirea unor copii, femei, bătrâni. Nu pot înţelege cum a ajuns specia umană să renunţe de bună voie, la sensul raţional al evoluţiei şi să pună mai mult preţ pe ceea ce consideram până mai ieri rău, urât, abject chiar.

Nu spun că specia umană a urmărit întotdeauna binele oamenilor, războaie, crime, distrugeri ne-au însoţit dealungul secolelor, dar le consideram evenimente întâmplătoare, civilizaţia omului nu a fost doar o vorbă în vânt şi ea ne-a dat speranţa. Numai că se pare că noi am tânjit mereu doar după putere, bogăţie şi trufie. Cum de ne-au convins ele că numai aşa vom fi fericiţi?

Turnul se va dărâma şi de astă dată. Nu ne mai înţelegem între noi. Cum putem construi ceva durabil dacă fiecare înţelege altceva prin cărămidă, mortar sau mistrie?

A câta oară va trebui să fim mustraţi, traşi de urechi, dispreţuiţi de Cel care ne-a creat.

A trimis apele care ne-au înecat, focul care ne-a ars, pe Fiul lui care s-a jertfit pentru noi, dar am rămas orbi şi surzi. Poate că există şi un destin şi o nouă civilizaţie va urma după noi. Mai bine construită, mai înţeleaptă care să nu repete greşelile noastre.

Se pare că am făcut şi ceva bun, acum pe final, am descoperit o planetă locuibilă numită TOI 700e aflată în constelaţia Dorado, pentru că Pămîntul va rămâne pentru totdeauna groapa de gunoi a unei civilizaţii eşuate.

Ceea ce gândesc îmi şi asum, poate voi fi contrazis, dar este credinţa mea, raţiunea m-a dezamăgit, bunul simţ nu există, iar între bine şi rău nu văd nici o deosebire. Este adevărat, mărul pentru mine, de la un moment dat, a devenit necomestibil.

1551
Poţi oferi un handicap unui handicapat? La golf, de exemplu. Scuze. Ce vreau să spun este că nu am fost niciodată de acord să-i acord cuiva un avantaj în plus faţă de ce scrie în fişa postului.

Văd adesea pe televizor un aviz prin care se aduce la cunoştiinţă publicului că orice copil cu "dizabilităţi" are dreptul să studieze într-o şcoală pentru copii "în regulă". O prostie, din toate punctele de vedere, considerând că un copil handicapat are dreptul să evolueze la maximul potenţialului său dar în condiţii specifice de ajutor medical, psihologic, educativ, pedagogic. Ori într-o şcoală obişnuită, nimeni nu posedă cunoştinţe, abilităţi, tehnici care să-i permită să aibă rezultate în abordarea necesităţilor cerute de astfel de activităţi.

Dar în sfârşit, într-o ţară unde un prim ministru rămâne pe post deşi presa îl incriminează pentru delictul de furt intelectual, numai pentru că, vezi doamne, "stabilitatea ţării" o cere, devine un mediu perisabil. Sau o judecătoare, primeşte acelaş privilegiu de două ori, numai pentru că o stare de fapt poate fi definită în două moduri diferite.

1552

"Faţă de Ioan Scottus Eriugena, Anselm distinge limpede între credinţă şi raţiune şi fixează raportul: credinţa şi apoi raţiunea, convins că raţiunea bine călăuzită nu poate decât să confirme adevărurile de credinţă. Se înţelege că încrederea pe care o avea Anselm în puterea raţiunii era foarte mare, şi e îndreptăţită întrebarea care se iveşte de aici: obiectul credinţei este oare întru totul inteligibil sau: până la ce punct poate merge raţiunea în interpretarea credinţei ?" - Emanuel Grosu, Anselm de Canterbury, De ce s-a facut Dumnezeu om.

Astăzi raţiunea primează. Ştiinţa pare că are toate răspunsurile. Şi totuşi, a apărut o temere: până la ce nivel al înţelegerii, al cunoaşterii? Iar răspunsurile sunt ele demonstrabile întotdeauna? Se pare (spune fizicianul Cristian Presura, dar nu numai el), că de la o dimensiune încolo, fie ea de spaţiu sau de timp, argumentele noastre nu mai au consistenţa obişnuită şi nici experimentul acea probitate de până acum. Că, avem nevoie de alte criterii decât cele clasice pentru a ne confirma certitudinile.
Răspunsurile rămân astfel suspendate, şi doar asumarea, prin urmare credinţa, ne poate scoate din impas.

1553
"Or, tot ceea ce există, există datorită unei cauze. Fiindcă ar fi absurd să prelungim la infinit lanţul cauzal, rezultă că există o cauză primă (în fapt, cauză a toate), care există prin sine şi pe care o numim Dumnezeu. Era uşor de dedus apoi superioritatea acestei ultime cauze faţă de întregul şir de efecte pe care îl provoacă. Sfântul Anselm însă, nu s-a mulţumit cu această cale a gradelor de perfecţiune a fiinţelor – cum a fost ea numită. Meditaţiile care au urmat s-au concentrat asupra unui argument pe care priorul din Bec îl voia imbatabil.

Rezultatul a fost renumitul argument ontologic şi, chiar dacă el a fost respins de unele minţi luminate, a suscitat, oricum, destule controverse între teologi şi filosofi, constituind, şi astăzi, punctul de maximă atracţie al gândirii anselmiene.
Această nouă dovadă a existenţei lui Dumnezeu apare în Proslogion (capitolul 2) şi este, de astă dată, o metodă apriorică.

Pornind de la definirea noţiunii de divinitate, se deduce pe cale logică existenţa ei reală. Căci ce ar fi Dumnezeu dacă nu Fiinţa care deţine în mod absolut toate perfecţiunile; sau, altfel spus, Fiinţa despre care nu se poate spune (sau gândi) nimic mai mult? Gândind-o, această fiinţă există deja în mintea noastră. Însă nu ar putea fi ca atare (adică perfectă) dacă nu ar exista şi în realitate, fiindcă, lipsită de existenţă reală, ea nu ar mai fi perfectă. Aşadar, admiţând conceptul (o existenţă mentală), inteligenţa se vede nevoită să postuleze şi existenţa în realitate." - Emanuel Grosu, Anselm de Canterbury, De ce s-a facut Dumnezeu om.

Asumarea credinţei în existenţa lui Dumnezeu nu este un lucru facil. Poate o fi fost în vremurile îndepărtate, când răspunsurile reveneau doar unei părţi extrem de mici a umanităţii, teologi, filozofi, dar restul omenirii obişnuia doar să-şi însuşească mai curând explicaţiile spontane aflate în miturile şi legendele curente.

Astăzi când ştiinţa pare că este accesibilă tuturor, este mult mai dificil să se admită că există întrebări la care nu se poate răspunde, iar certitudinea cuprinsă în lucrările filosofilor (vezi argumentul ontologic) pare inconsistentă.

1554
Deosebit de interesantă dar şi într-o expunere accesibilă este această prezentare a dialogului lui Anselm de Canterbury, în cartea sa, De ce s-a facut Dumnezeu om, de către Emanuel Grosu. Ea relevă principalele aspecte ale credinţei în epoca de trecere la mileniul II, aspecte pe care Anselm de Canterbury încearcă cu ajutorul inteligenţei sale bine cunoscute să le argumenteze.

"Creatură şi Creator
Fiinţă eminamente raţională, întruchipare a dreptăţii desăvârşite, dispunând de o voinţă imuabilă, Dumnezeu este Creatorul, Stăpânul a toate. El a creat lumea din nimic. A orânduit universul şi a creat natura raţională. A făcut toate acestea în mod raţional, cu infinită înţelepciune şi pentru un anumit scop. Naturile raţionale (om şi înger) erau destinate să întregească acea cetate cerească, concepută după un număr desăvârşit, în care se vor putea bucura de supremul bine, adică de Dumnezeu.

Dumnezeu posedă, aşadar, totul şi lui i se datorează totul. Ceea ce înseamnă că orice creatură trebuie să se subordoneze voinţei divine. Sau, altfel spus, voinţa divină decide statutul oricărei creaturi care-i datorează Creatorului ei „ceea ce este, ce ştie şi ce poate". Nimic din ceea ce nu este Dumnezeu nu îşi aparţine sieşi sau altcuiva în afară de Dumnezeu şi nu trebuie să-i slujească decât lui Dumnezeu. Creată dreaptă pentru a fi fericită, fiinţa raţională trebuie să consimtă liber la această dependenţă firească. Prin puterea liberului arbitru cu care a fost înzestrată, ea poate accepta sau nu acest statut. *A-l accepta înseamnă a se conforma pe deplin unei ordini prestabilite, voite de Dumnezeu, înseamnă a înainta în sfinţenie către o stare de beatitudine superioară, înseamnă a progresa de la posibilitatea de a nu păcătui la imposibilitatea de a păcătui. Actul prin care fiinţa raţională refuză această subordonare este păcat. Dincolo de faptul că antrenează inevitabil vinovăţia, păcatul comportă o serie întreagă de consecinţe.*

Prin păcat, fiinţa raţională pierde spiritul de dreptate, decade din starea *de sfinţenie, compromite vremelnic planul divin şi, nu în ultimul rând, aduce o gravă ofensă demnităţii divine.*

Mai mult decât atât, prin neputinţa (ea însăşi vinovăţie) pe care o dobândeşte în urma păcatului, devine incapabilă de a se reabilita *prin propriile puteri, de a achita satisfacţie (obligatorie şi conform gravităţii actului săvârşit) pentru răul comis.*

A ierta păcatul fără achitarea deplină a acestei satisfacţii este un fapt „nepotrivit" pentru Dumnezeu. A face apel numai la îndurarea divină înseamnă a eluda spiritul său de dreptate şi a-i nesocoti demnitatea *(dincolo de faptul că iertarea păcatului numai din îndurare echivalează cu a „îngădui" dezordinea pe care acesta o induce în orânduirea universului). Căci trebuie găsit un* acord perfect între atributele *divinităţii, aşa încât, spre exemplu, bunătatea lui Dumnezeu să nu contravină dreptăţii sale. Libertatea, dreptatea, bunătatea şi celelalte însuşiri ale lui Dumnezeu trebuiesc înţelese „logic, aşa încât să nu pară că ne opunem demnităţii lui". Drept consecinţă, păcatul este însoţit fie de achitarea unei satisfacţii pentru expiere, fie de pedeapsă. Însă numai prin*

achitarea de bunăvoie a satisfacţiei datorate, fiinţa raţională poate fi reabilitată şi reconciliată cu Dumnezeu.

Primii care s-au sustras voinţei divine au fost îngerii (mai exact, unii dintre ei) care, pierzându-şi spiritul de dreptate, au decăzut din starea de sfinţenie, aducând o gravă ofensă demnităţii divine. La îndemnul lor, cei dintâi oameni s-au îndepărtat şi ei de Dumnezeu. Această stare de lucruri a pus în dificultate realizarea planului lui Dumnezeu de întregire a cetăţii cereşti, plan (dispositio Dei) ce trebuie realizat nu din necesitate, ci fiindcă voinţa divină, ea însăşi adevăr imuabil, a decis astfel.

Dar întregirea acelei civitas superna, Dumnezeu nu a voit-o decât cu participarea liber-consimţită a creaturii, cu liberul acord al acesteia de a se menţine în starea de sfinţenie." - Emanuel Grosu, Anselm de Canterbury, De ce s-a facut Dumnezeu om.

1555
Orice punct de sprijin pe care m-aş putea baza în încercarea de a-mi imagina viitorul umanităţii a dispărut. Am intrat în ceea ce se cheamă "noaptea minţii", şi orice referinţă la raţiune este de prost gust.

Ioan Stanomir reuşeşte ca nimeni altul să surprindă acele elemente care definesc până la urmă infernul. Am o singură speranţă, ca specia care va popula universul nostru după ce civilizaţia noastră va apune să afle cumva ce s-a întâmplat cu noi şi să ne ierte pentru blasfemia cu care am întinat darul minunat pe care Dumnezeu ni l-a oferit: viaţa.

"La aproape un an de la debutul agresiunii sale împotriva Ucrainei, Federaţia Rusă, neabătută de la parcursul ei criminal, se dedică războiului cu aceeaşi ferocitate ca în prima zi. Înfrângerile, sancţiunile, oprobriul internaţional nu schimbă cu nimic hotărârea Rusiei de a lichida statalitatea Ucrainei.

Iar zilele de la începutul lui 2023 au relevat, încă o dată, maniera în care statul rus înţelege să poarte această campanie prin care se situează în afara familiei naţiunilor civilizate. Pe de o parte, atacurile cu rachete

împotriva ţintelor civile, provocând un carnagiu, pe de altă parte, valurile umane şi de artilerie cu care atacă poziţiile armatei ucrainene.

În ambele ipostaze, continuitatea cu stalinismul este cât se poate de limpede şi doar complicii putinismului mai pot ignora acest tablou dezvăluit întregii umanităţi. Asemeni stalinismului, putinismul priveşte viaţa omenească cu un profund dispreţ: civilii ucraineni nu înseamnă nimic pentru acest regim, iar soldaţii ruşi sunt materia din care se alcăluiesc munţii de cadavre. Demnitatea umană este o valoare străină Rusiei de astăzi, la fel cum a fost străină URSS ieri.

Agresivitatea Federaţiei Ruse se sprijină pe realitatea unei asimetrii de forţe şi de voinţă politică în acest conflict. Dacă Rusia este pregătită să meargă până la capăt pe acest drum al militarizării şi al crimei, cei care sprijină Ucraina ezită în clipa actelor decisive, intimidaţi de perspectiva escaladării. În absenţa oricărui scrupul moral sau politic, Moscova poate săvârşi acte pe care nici o naţiune fidelă valorilor occidentale nu le poate săvârşi. Ca şi Germania nazistă, Rusia lui Putin a renunţat la orice formă de cenzură etică a propriilor ei acte. Criminalitatea şi teroarea sunt formele de manifestare ale statului rus.

Cei care recomandă negocieri aleg să ignore natura regimului cu care ar urma să trateze termenii unui acord. Educaţia istorică elementară le-ar putea oferi indicii în această privinţă. Cedările teritoriale nu sunt, pentru statele totalitare, decât recompensa ce le hrăneşte vocaţia de agresor. Şi care ar fi perspectivele acelei păci ce ar da Rusiei în stăpânire teritoriile jefuite Ucrainei ? Avocaţii dialogului nu ne pot lumina asupra acestui punct, de vreme ce ei înşişi sunt conştienţi că statul rus ar utiliza răgazul oferit doar ca pe un interval al unui armistiţiu înşelător.

Ezitările occidentale nu evită escaladarea războiului, dimpotrivă. Atâta vreme cât Federaţia Rusă nu va fi oprită militar, voinţa politică de a negocia a regimului Putin va fi absentă. Natura însăşi a conflictului de acum impune şi formularea responsabilităţilor la nivelul dreptului internaţional penal . Gravitatea crimelor comise de Rusia în Ucraina obligă la un răspuns. Rusia este un stat ce practică teroarea şi barbaria, iar organizatorii acestui război de agresiune se fac vinovaţi şi trebuie

numiţi şi anchetaţi ca atare. Un precedent de asemenea tragism nu poate fi ignorat, în numele laşităţii numite înşelător pragmatism.

Războiul din Ucraina este o oglindă pe care istoria o oferă Rusiei şi ruşilor înşişi, spre a se putea privi, astfel cum se înfăţişează ei lumii. Forţa de seducţie a idealului imperial şi laşitatea colectivă explică, măcar în parte, apatia de acum. Însă energiile acumulate acum pot hrăni o implozie istorică de proporţii, iar gesturile regimului lui Vladimir Putin accelerează acest proces ce se desfăşoară, implacabil.

Escaladarea terorii este, pentru Putin şi Rusia sa, unica politică imaginabilă acum. Recursul la barbarie devine instrumentul menit să salveze un imperiu în criză – posibilitatea păcii depinde de prăbuşirea lumii ruse."

21 ianuarie 2023 a. D. (13,8 miliarde de ani de la apariţia Universului, singurul pe care îl cunoaştem) Planeta Terra, locul unde civilizaţia umană s-a sinucis.

1556
"Marile puteri europene (Franța, Germania, Italia) vor ca Rusia și Ucraina să încheie pace chiar cu prețul pierderilor de teritoriu ucrainean. Sunt îngrijorate de perspectiva unei Rusii „umilite”. Unitatea UE începe să scârțâie, Ungaria, Austria, Turcia își negociază pe bani grei dreptul de veto." - presă

No comment. Au comentat suficient de mulţi analişti pentru a putea spune doar atât: o mizerie şi Macron este doar vârful aisbergului!

1557
De când au decis că Ucrainienii nu merită să trăiască, că viaţa acestora, ca de altfel şi a sutelor de mii de mujici trimişi în marele război de înfrângere a ceea ce ei numesc cu trufie nemăsurată "ruski mir" nu face doi bani, autocraţii de la Kremlin, ameninţă cu bomba nucleară. Tot ei sunt sideraţi, stupefiaţi că nimeni din tabăra, spun ei "neprietenoasă" nu pare speriat de perspectivă.

Adevărul este că nu poţi să fi calm când întreaga umanitate este ameninţată cu dispariţia, dar, în definitiv, un om liber preferă să moară decât să-şi piardă libertatea. Este ceea ce am învăţat în decursul a mii de ani de stăruinţă şi spirit de sacrificiu, este sensul vieţii noastre. Este un scop pe care astăzi îl asumăm, pentru care merită să lupţi, şi care poară numele de civilizaţie democrată, sau dacă vreţi, capitalism, şi care ne îndrituieşte să ne referim la umanitate ca fiind "lumea liberă".
Din păcate, mujicii, şi nu numai ei, n-au înţeles nimic din evoluţia umană de-a lungul secolelor.

1558
Ioan Stanomir: "Atâta vreme cât Federaţia Rusă nu va fi oprită militar, voinţa politică de a negocia a regimului Putin va fi absentă... posibilitatea păcii depinde de prăbuşirea lumii ruse."

Rusia trebuie să capituleze militar. Asta înseamnă prezenţa NATO pe întreg teritoriul actual de la Arhanghelsk şi până la Vladivostok. Precum *în Japonia după încheierea celui de-*al *II-lea război mondial.*
Regimul lui Putin trebuie înlăturat iar ţara trebuie recâştigată pentru civilizaţia occidentală. Un al doilea Einsenhauer trebuie pus să gestioneze noul regim cel puţin două decenii. Cred că "rusky mir" trebuie să primească din partea lumii libere o a doua şansă la ceea ce înseamnă civilizaţia umană.

De altfel, după ce va dispare acea teamă de escaladare a urmărilor invaziei criminale a Rusiei, oamenii vor lua în considerare *soluţiile dure,* dar corecte, care vor readuce Rusia în rândul popoarelor evoluate.
E de la sine înţeles impunerea unui regim de pedepsire a tuturor crimelor de război, de participare la reconstrucţie, şi de oprobiu pentru moartea sutelor de mii de militari *şi civili, ucrainieni şi ruşi pedepsiţi pentru o vină închipuită.*

1559
După o sumedenie de emisiuni tv de analiză mai mult sau mai puţin convingătoare am asistat şi la un strop de "live de pe frontul de est" cu un om adevărat, uman, pregătit să-şi dea viaţa pentru libertatea noastră - Radu Hossu. Îmi este ruşine pentru noi ceilalţi, pentru suficienţa noastră,

pentru refuzul nostru de a ne privi copiii în ochi, când ni se reproşează apatia noastră. Noi românii, unde, cine, când? Niciodată?

1560
"Individualismul puternic al Sfântului Francisc de Assisi s-a manifestat sub forma unei arzătoare iubiri de Dumnezeu, de oa-
meni şi de natură. « Il Poverello », cum îi spunea poporul italian, devine centrul de cristalizare a tendinţelor care duc la emanciparea individului, la crearea unei noui poezii şi la presimţirea libertăţii gândirii. Natura nu mai e socotită ca un obiect de ura, ci ca revelare vizibilă a divinităţii. Sentimentul mistic al naturii a creat condiţia necesară pentru desvoltarea artei noui, în care noul curent şi-a găsit expresia cea mai înaltă. Sensul intim al fraternităţii universale, misticismul, sentimentul şi realismul naiv liberează arta de influenţa bizantină şi o îndreaptă spre observarea naturii şi a omului. Arta e expresia cea mai înaltă a Renaşterii, dar literatura şi ştiinţa îşi au, deasemenea, izvorul în mişcarea franciscană. Tendinţa misticismului franciscan de a ieşi din sfera pur religioasă, pentru a atinge esenţa omului şi idealul unei culturi mai libere, a format mentalitatea care singură permitea oamenilor să înţeleagă spiritul critic." - Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma.

1561
"Forţa care a transformat repaosul în nelinişte, inerţia în activitate, tembelismul în geniu calculator, şi ambiţie nepotolită,
forţa care a înlocuit o ordine statică cu alta esenţial dinamică şi a transportat dela ţară la oraş centrul de gravitate al vieţii, forţa care a aruncat în aer toate îngrădirile societăţii medievale a fost capitalismul." - Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma.

"Argumentul meu în favoarea capitalismului, care este de fapt un argument economico-teologic, este următorul: dacă toți avem un egal drept de a revendica demnitatea noastră și dacă acest lucru este reflectat, în modul cel mai eminent, de libertatea noastră, și dacă libertatea noastră nu poate exista în interacțiune decât dacă există ceva al nostru care este propriu și în mod inalienabil propriu, iar acest lucru, prin extensie, este proprietatea individuală, atunci ordinea socială în care proprietatea individuală, adică propriumul fiecăruia și libertatea fiecăruia sunt

garantate juridic, această ordine socială, care se numeste capitalism, este cea care decurge în mod teologic și economic din felul în care ne-a creat Dumnezeu." - Horia-Roman Patapievici - Eu sunt foarte procapitalist:

Prelegere ținută de Horia-Roman Patapievici în data de 4 februarie 2015, la Episcopia Greco-Catolică „Sfântul Vasile cel Mare” de București, în cadrul „Conferințelor Catedralei”.

1562
"... e ridicol să explici ceea ce nici tu nu înţelegi."

Evident, vezi comentariile, analizele, teoriile şi convingerile de pe canalele tv, în legătură cu seria de cutremure din Gorj.

1563
"Fiul său Cosimo il Vecchio (cel Bătrân), îşi întinde afacerile asupra Europei întregi şi, adevărat Rothschild al vremii lui, cheltuieşte o avere cu care s'ar fi putut cumpăra o ţară pentru încurajarea literelor şi artelor." [cca 1434] - Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma.

Probabil printre primii "mecena" capitalişti care a încurajat şi susţinut financiar evoluţia culturii şi artei renaşcentiste.

1564
Am citit undeva că în ţările foste comuniste unde lustraţia s-a făcut până la capăt, lucrurile au mers după aceea mult mai prost decât acolo unde foştii lideri comunişti au fost lăsaţi în pace. De ce? Pentru că membri simpli de partid au devenit mult mai înverşunaţi în apărarea sistemului comunist defunct. Cu alte cuvinte se adevereşte că "până la Dumnezeu te mănâncă sfinţii".

1565
Frumuseţea unei femei este subiectivă încă de la Eva.

1566
"M'aurais-tu cherché si tu ne m'avais pas dejà trouvé?" - Pascal

Îmi place mult!

«dintr-un popor de ţărani a făcut [evoluţia] un popor cu oraşe prospere, cu un comerţ activ şi cu colonii înfloritoare, şi a înlocuit un regim întemeiat pe agricultură printr-un regim întemeiat pe credit şi pe bani» (Schmoller).

"...s'a constituit un nou ideal de cultură, întemeiat pe glorificarea vieţii prezente, pe sentimentul valorii naturii şi a omului şi pe studiul antichităţii clasice. Acest ideal, diametral opus ascetismului medieval, a fost numit u m a n i s m."

"Pentru Sfântul Toma, adevărul e unul. Adevărul ştiinţei şi adevărul credinţei trebuie să coincidă. Divergenţele nu pot fi decât aparente, şi ajunge o examinare atentă pentru a le înlătura. Dacă raţiunea nu găseste acordul, nu înseamnă că el nu există, ci că spiritul omenesc e prea slab pentru a-l descoperi. Aplicând aceste principii, dialectica lui Toma de Aquino a izbutit să înlăture contradicţiile între filosofia lui Aristotel şi dogma creştină şi să dea o explicaţie despre lume în care spiritul creştin a găsit, pentru moment cel puţin, satisfacţie deplină"

"Dialectica aplicată aristotelismului a întărit raţiunea, i-a permis să ia cunoştinţă de natura, de mijloacele şi de limitele ei, şi, dovedindu-i incapacitatea de a se ridica până la noţiunea existenţei lui Dumnezeu, i-a atribuit menirea de a cunoaşte natura şi omul." - Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma

1567

Cu câteva zile mai devreme mă gândeam să completez lista relelor cruciale ale umanităţii cu încă una. Alături de setea de bogăţie, cea de putere şi trufia nemărginită a lumii mi se pare că ar sta bine demenţa. Şi iată că dau acum peste o satiră a marelui om de spirit al secolului al XV-lea, Erasm din Rotterdam din «Lauda nebuniei» apărută în 1509: "Nebunia se laudă că ea conduce lumea împreună cu cele două instrumente ale sale, linguşirea şi vanitatea. Popoarele nu şi-ar tolera stăpânitorii, bărbatul femeia, profesorul elevii, prietenul prietenii, într-un cuvânt oamenii nu s-ar îngădui unii pe alţii, soldaţii nu şi-ar risca viaţa în război, negustorii nu şi-ar sacrifica liniştea pentru bani, dacă în capul

tuturor n'ar încolţi un germene de nebunie. Fără o doză de nebunie, nu există fericire. Onestitatea, sinceritatea, perspicacitatea, prevederea ne-ar otrăvi viaţa, dacă nebunia n'ar arunca peste toate mirajul iluziei."- Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma

1568

Înţelegerea realităţii sau altfel spus sensul vieţii pare să ajungă la noi fie prin credinţă fie prin raţiune. Răspunsurile pe care le avem vin fie prin revelaţie fie prin gândire. Asumarea sau logica sunt instrumentele care ne coordonează libertatea conştiinţei, a comportamentului nostru în viaţă. Dar există o parte a realităţii total aflată în umbră. Pentru a cunoaşte ce se întâmplă cu noi în această zonă ar trebui să găsim multe alte răspunsuri care, din păcate, nu apar şi nu de ieri sau alaltăieri ci din totdeauna. Ele sunt mai presus de înţelegerea noastră, indiferent cât de profundă este gândirea noastră, eu cred că nimic nu se va schimba. Oamenii au conştiinţa vieţii lor, viaţă ce se petrece între naştere şi moarte şi nimic mai mult. E o certitudine că nu există efect fără cauză, că evoluţia există pentru că există mişcarea într-un spaţiu-timp mai mult sau mai puţin infinit. Mulţi dintre noi suntem convinşi că divinitatea reprezintă dreptatea şi perfecţiunea. Bănuim că avem un scop, altfel de ce am exista. Servim o cauză, dar despre aceasta doar imaginaţia ne este de ajutor. Altfel spus lipsa oricărei certitudini ne duce la disperare. Este adevărat, avem o viaţă dar nesiguranţa este starea comună a fiecăruia dintre noi. Nu este suficient să trăieşti, ai nevoie să înţelegi şi nu orice ci totul, iar noi nu avem acces la acest întreg. De aceea, Socrate a remarcat şi umanitatea l-a aprobat că de fapt nu ştim nimic.

Ştiinţa pune o mulţime de întrebări încuietoare, apelează la teorii şi modele, experimente şi măsurători cu aparate cu dimensiuni kilometrice, plasate pe orbite extraterestre sau azvîrlite la mii de ani lumină de Terra. Newton n-a putut să ne explice natura atracţiei corpurilor, Einstein, constanţa luminii şi de aici comprimarea spaţiului sau dilatarea timpului. Nu avem răspunsuri în cazul apariţiei masei şi a luminii la mult timp după Big-Bang, preciziei codului genetic, talentului, virtuozităţii, însăşi a gândirii. În fiecare zi apar noi întrebări, noi incertitudini, teoriile se înlocuiesc precum cămăşile, argumentele sunt tot mai criptice, nici

nivelul de aprofundare al matematicii nu ne mai convine iar experimentările sunt prea scumpe, prea complicate şi adesea imposibile. Iar dincolo de cunoaştere avem, doar credinţa, asumarea unor dogme şi ignoranţa.

Cum am putea răspunde la întrebări de felul: de ce ne naştem şi murim aşa şi nu altfel, de ce există prostia, răutatea, şi toate cele scăpate din Cutia Pandorei? De ce iubim, suferim, râdem şi plângem. Înrebările pot continua la infinit, dar răspunsurile nu ne aparţin. De ce?

1569
Astăzi, totul devine inteligent, telefonul, maşina, grătarul, computerul, ceasul,... numai oamenii au rămas şi vor rămâne pentru veşnicie imbecili.

1570
"Ceea ce artiştii par a fi primit dela antichitate n'a fost decât reflexul propriului lor spirit, ajuns prin evoluţia societăţii la un grad de maturitate care i-a făcut capabili să înţeleagă lumea şi arta antică."- Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma

Antichitatea a luat-o înaintea evoluţiei societăţii, datorită evului mediu, în parte, pe a cărei arhitectură şi-a pus amprenta migraţia, dar odată cu renaşterea handicapul a fost depăşit şi epoca modernă nu mai putea fi ratată.

1571
Pe planeta asta toţi oamenii sunt nebuni... dar unii chiar exagerează.

1572
"Dar fiindcă Leonardo a căutat în atâtea direcţii misterul, operele lui sunt pline de semnificaţie şi de farmec. Cine a exprimat mai bine decât el mândria de mamă, bucuria copilului de a trăi, sfiala şi delicateţea virginităţii, farmecul sigur de sine al femeii la apogeul frumuseţii, nobleţea bătrâneţii? Leonardo n-a atins niciun subiect fară să facă din el frumuseţe veşnică." - Andrei Oteţea, Renaşterea şi reforma

Andrei Oteţea, un geniu al cuvântului, un artist desăvârşit al expunerii ideilor într-o limbă românească frumoasă precum un briliant. Alături de marele Eminescu şi nu numai, Andrei Oteţea reprezintă argumentul suprem al iubirii de cuvântul cu care te-ai născut şi dacă un român poate fi mândru de ceva printre minunăţiile acestei lumi apoi el se poate lăuda că vorbeşte limba română.

1573

"O lume fără reprezentarea trecutului e o lume imbecilă, o lume fără onoare, o lume fără valoare. E o lume inexorabil sortită să dispară.

O lume amnezică nu poate fi o societate civilă, ci doar un agregat de hominieni.

"Comunismul şi sovietizarea au vrut să facă în Estul Europei: o lume amnezică, şi imbecilă. Şi în nu mică măsură au reuşit. Societatea noastră e mutilată sufleteşte şi oarecum decerebrată." - Alexandru Paleologu, Despre lucrurile cu adevărat importante.

1574

Lasă-l pe cel de lângă tine să greşească. Din greşeli se învaţă cel mai bine, dacă-i dai sfaturi tot timpul, are să te urască!

1575

Viaţa noastră a celor ataşaţi noţiunii de oameni face parte intrinsecă din ceea ce definim ca fiind natura, care la rândul ei este cuprinsă în parte în ceea ce numim realitate conştientă fizic şi restul ce ne parvine prin cunoaştere. Evidenţa dar şi raţiunea ne determină să acceptăm că omul este totuşi o excepţie, că structura lui alături de abilităţi îi dă dreptul să conştientizeze rolul decisiv pe care îl poate avea în evoluţia nu numai a naturii dar şi în configurarea potenţială a universului şi putem argumenta suficient şi numai dacă ne gândim la distrugerea unei planete (chiar suntem pe cale s-o înfăptuim), modificarea traiectoriei unor asteroizi, crearea dar şi modificarea condiţiilor de viaţă de pe Terra sau în spaţiul extraterestru.

Categoric că noi oamenii am schimbat cu ceva, mult sau puţin, coordonatele evoluţiei naturii, mediul în care ne trăim viaţa. Avem multe cunoştiinţe atât despre natură cât şi despre viaţă, dar avem şi multe întrebări la care nu putem răspunde. Am avut curajul, mulţi dintre noi, să ne asumăm o serie de modele care să ne servească în conştientizarea măcar a sensului vieţii, a liberului arbitru, a primei cauze, a naşterii şi inevitabil a morţii, şi am inventat filozofia. Am despărţit raţiunea de credinţă, ştiinţa de religie, atât cât ne-a permis libertatea noastră fizică sau cea de conştiinţă.

Ne-am ales calea de urmat fie per persoană, fie per comunitate fie în contextul determinării ca specie gregară, la scară planetară. Şi totuşi am suferit din lipsa unor îndrumări, a unui sprijin moral îndeosebi, a unui ghid care să ne ajute să ieşim la impas. Pentru că adevărul este că istoria povesteşte cum deseori umanitatea nu are de ales şi nu pentru că nu există variante, ci pentru că ne lipseşte cunoaşterea viitorului, a urmărilor faptelor noastre, insuficienţei argumentelor, a limitei libertăţii. Poate că dacă am cunoaşte prima cauză şi nu am ezita mereu între raţiune şi credinţă, ne-ar fi mai uşor.

Experienţa lui Iov este relevantă pentru ambiguitatea concluziilor pe care le urmăm. Iov nu s-a lămurit în ce a constat greşeala lui faţă de Dumnezeu, pentru că el nu avea o listă de tip "aşa da, invers nu" Era tentat să se considere nevinovat, aşa îi dicta" bunul simţ". Pentru el, sintagma "să fi drept şi corect" era prea vagă ca să-i folosească ca reper. ("Căci l-am ales pentru a le porunci copiilor săi şi urmaşilor săi după el să ţină calea Domnului, făcând ceea ce este drept şi corect, pentru ca Domnul să-i dea lui Avraam ceea ce i-a promis." - Geneza 18,19)

1576
Dacă la un test IQ cu foarte multe întrebări nu ai nici măcar un singur răspuns corect, eşti ignar, dacă însă şti să răspunzi la cel puţin o întrebare, atunci perseverează, ai şanse.

1577
Antonimul lui "prost" nu este "deştept" ci "mai puţin prost".

1578
Albul nu este culoare, sau ascunde toate culorile, este lumină, lumina soarelui. Omului nu-i place să lucreze în plin soare. El caută umbra. Pe de altă parte avem negrul, doar în lipsa luminii, întunericul. Fără culori, fără umbre, dar cu temeri, cu ezitări. Omul nu iubeşte întunericul. El caută umbra. Ochii lui vor să vadă, să judece, dacă poate, să mute umbrele, să schimbe culorile.
Omul îşi trăieşte viaţa într-un crepuscul magic plin de culoare şi de umbre.

1579
“Venerabilul struţ îi aruncă o privire întunecată. „Omul zboară prea repede pentru o lume rotundă. În curând se va ajunge pe sine din urmă, trezindu-se cu un şut în fund fără să ştie vreodată că ceea ce l-a lovit a fost tot omul.” „Sigur! Sigur!”, exclamară toţi ceilalţi struţi în afară de Oliver." - Bruno Ferrero, E cineva acolo sus.

1580
Oamenii cred că viaţa trebuie trăită, cum? Căutând să se afle cît mai mult timp într-o stare de fericire, dacă nu chiar de "beatitudine" şi să nu se plictisească. Puţini sunt cei pentru care "calea aleasă" este o opţiune. Cu alte cuvinte să se pregătească continuu pentru ceva ce va veni mai curând sau mai târziu. Drumul spre "excelenţă", se parcurge prin aşteptare, (cum ne învaţă Andrei Pleşu), dar nu aşteptarea blegului ci una dinamică într-o evoluţie în fază cu natura dar şi cu starea de excepţie a speciei umane. Dacă aceea stare de excelenţă va veni cândva sau nu, nici nu mai contează. Mozart nici n-a bănuit pe câţi oameni îi va fi făcut fericiţi după moartea sa, el dizolvându-se, contopindu-se în arta sa întreaga lui viaţă. Şerpaşii din Nepal urcă iar şi iar Everestrul pentru ai face fericiţi pe alţi, dar să nu credeţi că trăiesc o tragedie. Sclavul este mulţumit dacă stăpânul lui profită de el pentru a avea o viaţă comfortabilă. Un pilot zboară pe avionul său de mii de ori nu numai pentru deliciul pasagerilor ci mai ales pentru că ceea ce întreprinde el îl face mai bun, mai mândru de competenţa sa, mai om. Preotul este mulţumit de activitatea sa, de calea pe care a ales-o pentru că speranţa se află în ochii enoriaşilor săi.

Fără educaţie, învăţătură, cultură, fără cunoaştere, nu există gândire, raţiune, discernământ. A alege în viaţă, ce e mai uşor, drumul care îţi solicită minima rezistenţă, suficienţa, lipsa de efort fizic dar şi intelectual constituie calea facilă spre o fericire la fel de suficientă, monotonă şi plicticoasă.

1581
Vroiam să spun ceva despre anunţatul proiect al preşedintelui comunist chinez de a media o pace între Ucraina şi Rusia. Nu mai spun, sau doar atât: iartă-l Doamne că nu ştie ce spune. Păi dacă Putin este "dragul lui prieten", cum se va prezenta el la Zelensky: "dragul lui duşman"? E un idiot.

1582
Sunt bătrân. Mă doare mijlocul, un picior, o măsea. Tranzitul intestinal nu mă ajută de loc, dorm prost. Am o hernie, nu mai am putere şi ce-o mai fi. Dar nu mă plâng. M-a ajutat şi covitul dar per total sunt bine. Doctorul mi-a spus că se rezolvă. Nu l-am mai vizitat, e un impostor.
Poţi vindeca o boală, la tinereţe, dar când vine vremea să dai colţul nu poţi face nimic. Trebuie şi sfârşitul să se lege de ceva, ca de altfel totul în natură. N-am auzit să moară cineva de prea multă sănătate.

În rest e bine, am de toate, tot ce-mi trebuie. Ba mai mult, mai şi primesc, un pachet cu mâncare, o tabletă, un robinet nou, un drum cu maşina până în centru. Un tânăr s-a oferit azi să-mi achite plata la casă. Aveam probleme cu cardul când aud o voce: Nu vă faceţi probleme, am achitat eu şi cumpărăturile d-voastră. Am zâmbit şi i-am mulţumit. Aşa e viaţa.

De altfel, Isus spune:"Căci celui ce are i se va da, dar de la cel ce n-are i se va lua chiar şi ce are!" - Marcu 4:25 - 27
Interpretarea poate fi diferită şi nu e clar ce se ia şi de la cine dar poate fi un argument la o adică.

1583
"Cea mai generală caracterizare a imaginaţiei este că imaginaţia este facultatea sau capacitatea de a reprezenta în intuiţie un obiect în absenţa acestuia.

Deoarece dă conceptelor intelectului o intuiţie corespunzătoare, imaginaţia ţine de sensibilitate, iar întrucât sinteza imaginaţiei este o funcţie a spontaneităţii, imaginaţia depinde de intelect, prezentându-se ca sinteză transcendentală a imaginaţiei." - Adrian Nită, Funcţie şi imaginaţie la Kant

1584
„De ce ar trebui omul să trăiască? ar fi fost întrebat același Anaxagoras, filosoful antic. Ca să privească cerul și cele ce sînt pe cer, a răspuns el, ca și cînd nimic altceva dintre toate cîte sînt n-ar avea vreun preț" (Aristotel, Protrepticul). - Andrei Cornea, De la Anaxagoras la James Webb

Imaginaţia întrece orice aşteptări atunci când e vorba de a crede într-un anumit destin!

1585
M-a frapat o coincidenţă ivită când am comparat teoria buclelor folosită în fizica cuantică care susţine că universul cuantic există prin producerea interacţiilor şi nu al existenţei particulelor, şi viaţa însăşi, un complex de evenimente, trăiri senzoriale şi nu o structură materială. (vezi Carlo Rovelli - *Şapte scurte lecţii de fizică)*

1586
Viaţa există doar în prezenţa senzaţiilor aşa cum nu există dragoste în lipsa trăirii stării de dragoste. Senzaţiile dau consistenţă vieţii, crează percepţia universului. Trecând de la o senzaţie la alta, se crează starea de mişcare implică noţiunea de spaţiu dar şi de viteză, de fapt de timp. Mişcarea poate fi sesizată în doar două circumstanţe: existenţa unui reper sau apariţia unei forţe.

Trebuie să se producă cel puţin două senzaţii pentru ca spaţiul şi timpul să aibă sens. În general, viaţa presupune o infinitate de senzaţii ceea ce permite fenomenului contracţiei sau dilatării să se manifeste.
Putem spune şi noi că dacă nu e senzaţie, nimic nu e. Cu alte cuvinte nu există nici viaţă.

În ceea ce priveşte materia, avem două căi de a o percepe, dorinţa şi interacţia. Dorinţa este imaterială şi ne aparţine. După teorie, materia apare doar când se doreşte, deci ca urmare a apariţiei unei senzaţii sau atunci când două particule se ciocnesc, nu anterior şi nici posterior. Între două interacţii nu avem nimic deci nici materie. Mişcarea este dată de frecvenţa interactivităţii iar urmarea constă în parcurgerea spaţiului şi curgerea timpului. De aici conchidem că o interacţie nu poate fi localizată, datorită lipsei coordonatelor sale, şi că de fapt noi numim materie spaţiul şi timpul percepţiior unor interactivităţi produse de entităţi încă necunoscute.

1587
"Iată, în anul 1946, Heidegger traduce fragmentul lui Anaximandru: Ex hon de he genesis esti tois ousi kai ten phthoran eis tauta ginesthai kata to chreon. Didonai gar auta diken kai tisin allelois tes adikias kata ten tou chronou taxin astfel: „De acolo de unde este, pentru fiinţare, ieşirea-la-iveală, tot de acolo iese la iveală şi retragerea (în acelaşi), potrivit cu nevoia ce ţine în frâu; căci fiecare fiinţare îşi dă (de la sine) acordul în privinţa unui rost, tot aşa cum fiinţările îşi acordă unele altora respect, învingând orice ieşire-din-rosturi, potrivit cu felul în care timpul împarte [fiinţării]clipa [lui «a fi»]". Heidegger ia în considerare afirmaţia arche ton onton to apeiron („începutul fiinţărilor este acel-ceva-care-fiinţează-în-lipsa-limitei"), despre care Simplicius ne spune că aparţine lui Anaximandru, şi deduce astfel că arche şi apeiron se referă la chreon, căci el meneşte a fi-ul fiecărei fiinţări şi nu este menit la rândul său, fiind singurul ne-limitat. În acest text din 1946, lipsit de limite este doar chreon-ul, în timp ce într-un alt text din 1941, Heidegger încearcă să apropie (graţie acelui a privativ) apeiron-ul de aletheia. Ele au în comun faptul că lasă fiinţarea să fie, fiinţarea lipsită de limite este cea care poate sălăşlui în clipă. Deşi spusa lui Anaximandru este chreon („angajarea"), ea rămâne neformulabilă, căci, deşi aici are loc o „potrivire" între fiinţa ce-l afectează pe om şi răspuns, acea potrivire nu este una de tipul ştiinţelor pozitiviste, căci ea nu epuizează fiinţa, ea nu ne este făcută „disponibilă" în întregime, tocmai pentru că intră în „jocul" aletheei (alternanţa stării de neascundere cu ascunderea). Noi nu putem avea decât un soi de „privire prealabilă" asupra ei şi aspirăm spre o

descoperire completă care ne este, însă, indisponibilă.Ceea ce iese la iveală, în urma acelui genesis, sălăşluieşte în neascuns. Această sălăşluire este „clipa". Însă, pentru a se păstra „dreptatea", acel ceva trebuie să se reîntoarcă în ascuns (deci, în neascuns trebuie să se „profileze" ascunsul). Această măsură, acest echilibru este „rostul" lucrului. Chiar pentru a veni în neascuns, fiinţarea trebuie să-şi dea acordul pentru acel rost, adică pentru propriul a fi. Chreon, adică a fi-ul, aşa cum este numit de Anaximandru, dă a fi-ul fiecărei fiinţări, care poate astfel adăsta în clipa proprie, înţeles ca „venire-în-fiinţă-şi-adăstare-în-venire".Ori fiinţarea este, vedem, „adăpostită" în

clipa şi rostul ei, dar este adăpostită şi adunată şi în „anterioritatea funciară" (deci în chreon) alături de celelalte fiinţări care, cum am spus, *„îşi dau unele altora seamă".*

Prin urmare, ceea ce este demn de remarcat la Anaximandru este *faptul că fiinţele sunt generate de către infinit, într-*o succesiune *temporală, fiind realităţi care se alternează în existenţă, una înlocuind-*o *pe cealaltă (nedreptatea), dar toate fiind destinate distrugerii (ispăşirea nedreptăţii), ca o luptă continuă a contrariilor. Timpul joacă un rol de judecător, acordând fiecărei realităţi contrare o limită de existenţă, o durată a dominării uneia asupra celeil*alte, *într-o succesiune infinită, nemărginitul fiind considerat principiul ultim al tuturor lucrurilor. Singura realitate nemuritoare şi fără de vârstă, cea care se sustrage ciclului naşterii şi al morţii este, pentru Anaximandru, apeiron-*ul."

Un exemplu de gândire, limbaj, interpretare care mă lasă perplex şi care, dacă ar constitui singurul mod de a defini filozofia ar limita drastic dorinţa unui intelectual de bun simţ de a se apropia de această disciplină.

1588
Teoriile din ştiinţă, şi se pare că după revelaţia Einstein, fizica şi nu numai ea produce doar teorii, par să se confunde cu simple asumări inteligente sau mai puţin, care să încerce să ia locul adevărului în definirea realităţii înconjurătoare.

Aceste asumări seamănă tot mai mult cu credinţele noastre în ceea ce înseamnă acele interogaţii ce nu cer argumente consistente, experimente sau certitudini revelatoare. Şi care nu sunt puţine: ca de exemplu, există

Dumnezeu, cum a început lumea, care este sensul ei, care este calea spre excelenţă?

1589
Educaţie, cunoştiinţe multiple, abilităţi, asta îi trebuie unui om pentru a-şi trăi viaţa şi a nu muri ca un prost. Dacă nu te preocupă deloc sfârşitul vieţii tale, atunci este suficient să ai bani.

1590
Sunt bine. Şi asta, pentru că nu am aflat tot, nu am auzit, nu am văzut, nu am simţit şi în definitiv nu ştiu tot ceea ce-ţi poate oferi viaţa. Oricine ar cunoaşte totul, ar fi pierdut. Mintea omului nu poate îndura anumite aspecte ale realităţii.

1591
Nu cred că prejudecăţile ţin de prostie. Şi cei mai inteligenţi oameni pot avea prejudecăţi, fie pentru o perioadă, fie pentru toată viaţa. O prejudecată vine şi se instalează prin educaţie, tradiţie, asumare.

Umanitatea a încercat deseori să lupte cu prejudecăţile îndeosebi cei ce-şi arogau ataşamentul faţă de modernitate, egalitate, dreptate, în definitiv drepturile omului. Uneori era prea devreme, alteori circumstanţele erau împotrivă dar cel mai adesea exista o opoziţie din partea celor interesaţi în protejarea intereselor propri.

Filozofii ne amintesc că o parte a omenirii, fie nu au habar de ceea ce a însemnat trecutul în evoluţia civilizaţiei fie îi neagă valoarea.
Noi trăim într-o altă paradigmă. Pentru noi, evaluarea pe baza genului, rasei, religiei, stării sociale este de neconceput. Şi totuşi, se mai întâmplă. Fiinţa umană a fost din totdeauna imprevizibilă.

1592
Crimă, război, se pot justifica ele vreodată? Este o întrebare grea la care un om poate răspunde doar în sinea lui, asumându-şi faptele. Este o credinţă, fără argumente, fără certitudini. Se poate extinde şi în alte cazuri, de exemplu eutanasierea (sinucderea asistată).

Dar sunt şi altele în care apare monstruozitatea, inumanitatea, ura sau invidia, puterea sau banii, când omul devine nu animal, ci fiară. Omul poate fi înger sau demon. De ce? Nu ştim.

1593
"La capătul lumii. Cineva se poate referi la "capătul lumii" ca la o călătorie spre o insulă îndepărtată, la o aventură cu aşteptări mari în ceea ce priveşte cunoaşterea, dar pentru un popor, "capătul lumii" reprezintă "judecata de apoi" indiferent de semnificaţia ei religioasă sau ştiinţifică." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1594
"... ar putea susţine careva că există oameni mai puternici decât aceia din vechime, care erau dominaţi de propria filozofie şi cufundaţi în propria religie? Rămâne de văzut dacă robia e de preferat libertăţii, însă e de netăgăduit că robia lor a fost mai fructuoasă decât libertatea noastră."- Chesterton, G. K. - Ereticii

1595
Încercarea lui Iov este cumva o sfidare reuşită a Diavolului către Dumnezeu?

Sau ce reprezintă încurajarea lui Lot de a alege cel puţin o mână de oameni care să merite iertarea cetăţilor? Dumnezeu ştia că mesajul încredinţat lui Isus pentru a fi cuvântat către oameni nu va avea impactul dorit? Chiar şi reproşul lui Isus către Petru în legătură cu cele trei cântări ale cocoşilor?
Oare a fost tot o sfidare şi "Turnul Babel"?
Istoria poporului evreu abundă (vezi Biblia) în sfidări adresate lui Dumnezeu.

Cel mai bine exprimă o sfidare expresia: Dacă vrei, poţi. De fapt e o prostie.

1596

"După ce am descoperit că oportunismul dă greş, m-am hotărât să-i dau mai multă atenţie şi să descopăr, aşa dar, că el nu poate decât să dea greş." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1597
"... eretic, adică un om ale cărui păreri îndrăznesc să fie diferite de ale mele.
Nu mă interesează dl Rudyard Kipling în calitatea sa de mare artist sau pentru că dumnealui este o personalitate puternică; mă interesează pentru că este eretic, adică un om ale cărui păreri îndrăznesc să fie diferite de ale mele. Nu mă preocupă dl Bernard Shaw pentru că este unul dintre cei mai străluciţi şi mai cinstiţi bărbaţi în viaţă; mă preocupă pentru că este eretic, adică un om a cărui filozofie este foarte solidă, foarte coerentă şi foarte greşită." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1598
"Însă moralitatea mistică va avea mereu avantajul de a fi mereu mai veselă. Un tânăr poate să stea departe de viciu gândindu-se mereu la boală. Dar se poate ţine departe de viciu şi gândindu-se la Fecioara Maria. Ne putem întreba care dintre cele două metode este mai potrivită, sau care este mai eficientă. Dar nu încape nici o îndoială care dintre cele două este mai sănătoasă. - Chesterton, G. K. - Ereticii

1599
"Ce rost are să naşti un om dacă nu ai
stabilit la ce foloseşte să fii om." - Chesterton, G. K. - Ereticii

Eu aş formula şi altfel întrebarea, - ce rost are să ne naştem dacă nu vom afla niciodată pentru ce? Ar putea specia umană să refuze la un moment dat evoluţia? Eu cred că da, pentru ce altceva să fi inventat bomba atomică? Oare producerea bombei atomice să-şi fii găsit locul în raţiunea evoluţiei?

Să fie adevărat că dacă ceva se poate face, omul îl va face, şi dacă l-a făcut, sigur îl şi va folosi? Motorul cu ardere internă a distrus mediul, dinamita a ucis o grămadă de lume, LSD-ul a înebunit sute de mii de

tineri, plasticul a transformat parcurile şi mările în gropi de gunoi, alcoolul a distrus familii, pesticidele au infectat hrana zilnică...

1600
"Ar trebui să fim interesaţi de acea parte autentică a omului în care locuiesc nu viciile pe care nu le afişează, ci virtuţiile pe care nu le poate afişa." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1601
Raţiune şi credinţă. În ce va consta viitorul? În certitudinile construite pe argumente sau în asumările pe care raţiunea le acceptă dar nu le promite. Gândind astfel, dispare orice certitudine cu privire la ce va urma în timpul vieţii noastre sau după. Există trei variante: - argumentaţia solidă gen relativitatea lui Einstein să transforme teoria ştiinţifică în certitudine, - unele teorii argumentate insuficient (doar matematic) să devină probabile şi - asumările noastre să se transforme în evenimente posibile (adică teorii).

1602
"Simţirea este însăşi definiţia vieţii." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1603
"Pe vremea când oamenii erau impulsivi şi cruzi şi trăiau într-o lume războinică, cu legi aspre, când ştiau ce înseamnă să lupți cu adevărat, nu existau decât două tipuri de cântece. Primul exprima bucuria că cel slab l-a învins pe cel puternic, iar al doilea, tristeţea că cel puternic a izbutit, chiar și numai o dată, să-l învingă pe cel slab. Această sfidare a situaţiei de fapt, această strădanie neîncetată de a tulbura echilibrul existent, această contestare prematură a celui puternic reprezintă natura şi taina cea mai adâncă a aventurii psihologice care se numeşte om. Puterea sa este să dispreţuiască puterea." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1604
"O pagină de statistici, macheta unei locuinţe, orice ține de raţiune, este întotdeauna greu de înțeles pentru mintea omului profan. Oricine poate pricepe, pe de altă parte, chestiunile iraţionale. De aceea a apărut religia

atât de timpuriu în lume şi s-a răspândit atât de departe, în vreme ce ştiinţa a sosit mult mai târziu şi nu s-a răspândit deloc. Istoria stă mărturie că, dintre toate, doar misticismul poate fi înţeles de oameni. Bunul-simţ trebuie păstrat ca o taină iniţiatică în templul întunecat al culturii."- Chesterton, G. K. - Ereticii

Aici exemplul cel mai bun este perceperea teoriei relativităţii de majoritatea *oamenilor ca o certitudine în contrast cu înţelegerea ei de doar o mână de minţi luminate. Cineva spunea că te poţi convinge singur şi uşor că nu ai înţeles un lucru încercând să-*l expui cuiva.

1605
"Este greu de înţeles la prima vedere de ce niște activități atât de umane ca distracţia şi plăcerea trebuie să aibă o obârşie religioasă. Raţional vorbind, am putea să cântăm şi să ne dăruim cadouri cu ocazia oricărui eveniment - *de ziua lui Michelangelo sau în cinstea inaugurării gării* Euston. Dar nu merge *aşa. De fapt, oamenii devin materialişti lacomi şi ahtiaţi după glorie cu prilejul unui lucru spiritual. Dacă înlăturăm Crezul de la Nicea şi altele asemenea, le vom face rău vânzătorilor de cârnaţi. Dacă înlăturăm bizara frumuseţe a sfinţilor, tot ce ne rămâne este mult mai bizara urâţenie a orășelului Wandsworth. Dacă înlăturăm supranaturalul, vom rămâne cu nenaturalul."* - Chesterton, G. K. - Ereticii

1606
"Omul nu poate iubi lucrurile trecătoare.
Le poate iubi doar pe cele nemuritoare preţ de o clipă." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1607
Se întâmplă atât de multe lucruri într-o viaţă de om. Foarte multe dintre ele nu pot fi conştientizate la adevărata lor valoare. Gândirea intră în lista caracteristicilor ce personalizează individul precum amprentele, irisul, ADN-ul. De aceea spunem: gândeşte cu mintea ta, pentru că pentru fiecare există câte una. De aceea ne este greu să judecăm unele fapte, sentimente, atitudini.

Dragostea unei franţuzoaice pentru un german în timpul războiului, dragostea unei bătrâne englezoaice pentru un polonez rătăcit, iubirea copilului pentru părinţii săi adoptivi, relaţia apropiată dintre o doamnă în vârstă şi căţelul ei şi tot aşa, subiecte ale unor scenarii mult gustate de cinefili.

1608

Toată lumea ar trebui să ştie (avem cel puţin experienţa a două războaie mondiale) cum se încheie un război. Ne facem, totuşi, că plouă şi inventăm scenarii care mai de care mai absurde. Ultima găselniţă propusă de China: - americanii să înceteze ajutorul militar acordat armatei ucrainiene. Va urma pacea. Nu zău? Care pace? A mizeriei numită: crimă de război, genocid, încălcare a voinţei popoarelor de libertate, democraţie, civilizaţie?

Istoria ne avertizează că pacea este un fapt, nu întotdeauna drept, dar care survine în urma: - înfrângerii militare a unei părţi beligerante prin recunoaşterea capitulării totale, ocupării teritoriale, suprimării condiţiilor care au dus la starea de război. Se continuă prin preluarea conducerii statului învins dar şi al aliaţilor lui, în economie, viaţă socială. Şi multe altele.

În primul rând, deşi două armate se luptă pe viaţă şi moarte într-un război sângeros, nimeni nu l-a declarat. ONU recunoaşte starea de fapt dar pare că nu e dispusă să intervină.

Dacă nu există un război declarat, care sunt atunci vinovaţii? Să fie Statele Unite, NATO, Ucraina, Rusia, Belarus, Iran, ţările aşa zise neutre care împiedică Consiliul de Securitate să se implice în ceea ce ţine de domeniul lui?

Situaţia îmi pare fără ieşire, oricum tragică pentru civilizaţia umană de sorginte democratică.

Ce urmează? - o declaraţie de război mondial, incapacitatea liderilor politici din ambele tabere de a lua o măsură, folosirea tuturor capacităţilor militare, inclusiv arma atomică. Şi totul se va sfârşi într-o

iarnă radioactivă cu miliarde de victime pe care eu am numit-o, parafrazând un titlu literar: "Iarna vrajbei noastre".

1609
"Oricare ar fi înţelesul credinţei, ea va exprima mereu ceva cert despre ceva ce nu poate fi dovedit." - Chesterton, G. K. - Ereticii

1610
Nu se poate opune o credinţă unui raţionament. Există o realitate certă bazată pe argumente. Credinţa prin asumare poate apare doar în lipsa unei absenţe a oricărui argument, deci doar în iraţional.

1611
"... ideologia. Înţeleg prin acest termen o doctrină care promite, prin intermediul convertirii, o mântuire temporală, care se consideră conformă cu o ordine cosmică descifrată ştiinţific în evoluţia sa, care impune o practică politică vizând transformarea radicală a societăţii." - Alain Besancon, Nenorocirea secolului.

1612
Cu vârsta am prins curajul de a face judecăţi de valoare, numai că, de la un timp am consimţit ca atunci când raţiunea impune, să renunţ la ele. E un sentiment de păstrare a integrităţii intelectuale.

1613
Teoria cuantică preferată a fizicienilor dar care pare că prinde teren şi în lumea intelectualilor este "teoria spumei cuantice",
elaborată de John Wheeler în 1955.
Teoria adună pe zi ce trece argumente "pro", dar insuficiente pentru a deveni o certitudine.

Conform teoriei, universul adoptă diferite stări funcţie de "scara" la care este studiat. Vorbim de o "spumă cuantică" în apropierea dimensiunii constantei Planck. Aceasta se manifestă sub forma unui nor cvasiinfinit format din cuante de energie şi tranziţii aleatoate ale acestora.

Folosind un microscop electronic, putem localiza ceea ce numim "atomi", adică tot cuante de energie. Particulele subatomice pot fi identificate doar indirect prin imagini ale interacţiunilor lor.

Aspectul obişnuit nouă, acela al unui univers gravitaţional, al realităţii a ce suntem şi a ceea ce ne înconjoară, al naturii umane cu tot ceea ce se subînţelege prin aceasta, apare doar la scara umană şi se perpetuează pe o scară tot mai mare, pe măsură ce apar noi instrumente de observaţie dintre care amintim telescopul spaţial James Webb.

1614
O secundă de demnitate ori o viaţă de învinovăţiri, ce alegem? Vreau să fiu o amibă, o râmă cu dinţi, sau să-mi păstrez locul meu sub soare dar ca fiinţă raţională, ca om. Nu judec pe nimeni, uneori eşti pus în faţa unor circumstanţe speciale, iar în ceea ce priveşte moartea poate ar fi bine să ne însuşim acel calm proverbial al orientului.

1615
Un alt fel de a pune problema e să te întrebi ce este „prezentul“. Spunem că lucrurile care există sunt cele din prezent: trecutul nu mai există, viitorul nu există încă. În fizică însă nu găsim nimic care să corespundă noţiunii de „acum". - Carlo Rovelli - *Şapte scurte lecţii de fizică.*

1616
În viaţă poţi face o singură alegere corectă, să fi om, altfel poţi ajunge amibă, râmă cu dinţi, mucegai, bacterie sau cel mai adesea, nimic. Ceea ce este sigur, nu e de loc uşor.

A fi om, înseamnă a alege calea pe care natura, realitatea înconjurătoare, universul evoluează. Îşi poate imagina cineva o altă realitate? Omul are mai mult decât codul genetic, are conştiinţa sinelui, are discernământ, este liber de orice constrângeri, dar imaginaţia lui e supusă bunului simţ (ştiinţa a dovedit acest lucru). Bunul simţ constituie instinctul omului şi acesta este o lege a naturii. Încălcarea acestei legi înseamnă "apocalipsa".

1617

O descriere mai bună a lumii în care trăim nu se poate face fără a lua în seamă toate imperfecţiunile teoriilor care o susţin: o matematică adaptabilă după necesităţi, absenţa unor experimente convingătoare, ingeniozitatea cercetătorilor (nu întotdeauna întâlneşti un Einstein, Bohr, Rieman, Dirac...,), numărul de întrebări mult mai mare ca cel al răspunsurilor şi nu în ultimul rând banii alocaţi.

1618
Când te naşti, bunul simţ te însoţeste. El este cel de-al *şaselea simţ. Poţi pierde văzul, mirosul, gustul, auzul, pipăitul, dar nu bunul simţ. El te ajută să vezi ce e bine şi ce e rău, ce e corect şi ce este fals, ce e frumos şi ce e urât. Poţi să ignori bunul simţ, dar remuşcările te vor* urma. Întotdeauna, *vei reţine amintirile urâte din viaţa ta şi mai puţin pe cele frumoase. Vei încerca să atenuezi părerile de rău, dar de uitat nu vei uita niciodată* alegerile proaste pe care le-ai *făcut în viaţă.*

1619
"Oamenii care, asemenea nouă, cred în fizică ştiu că distincţia între trecut, prezent şi viitor nu-i decât o persistentă iluzie încăpăţânată.“ - Einstein

"Nu-i o dovadă de înţelepciune să te încrezi în intuiţiile imediate mai curând decât într-*o examinare colectivă raţională, atentă şi pătrunzătoare – este îngâmfarea unui bătrân care refuză să creadă că lumea mare din afara satului în care îşi duce viaţa e diferită de cea pe care o ştie dintotdeauna. Oricât de viu am resimţi senzaţia trecerii timpului, nu e neapărată nevoie ca ea să reflecte un aspect fundamental al realităţii. Dar dacă nu e fundamentală, cum se naşte această senzaţie?*

Un indiciu pentru răspuns cred că ne e oferit de strânsa legătură dintre timp şi căldură. Apare o diferenţă detectabilă între trecut şi viitor numai atunci *când există un flux de căldură. Căldura e legată de probabilitate, iar probabilitatea, la rândul ei, e legată de faptul că interacţiile noastre cu restul lumii nu discern detaliile fine ale realităţii. Curgerea timpului îşi are deci originea în fizică, dar* nu în cadrul unei descrieri exacte a *lucrurilor aşa cum sunt ele, ci în contextul statisticii şi al termodinamicii. Poate că aceasta e cheia pentru a descifra misterul timpului. „Prezentul“*

nu există în mod obiectiv în măsură mai mare decât există obiectiv „aici“, dar interacţiile microscopice din lume fac să apară fenomene temporale într-un sistem (de pildă, noi înşine) care interacţionează doar cu media a nenumărate variabile. Memoria şi conştiinţa noastră se întemeiază pe aceste fenomene statistice.

Pentru o ipotetică vedere de o acuitate absolută, care ar percepe totul, n-ar exista timpul care „curge“: universul ar fi un unic bloc al prezentului, trecutului şi viitorului. Dar limitările conştiinţei noastre ne fac să vedem o imagine înceţoşată a lumii şi să trăim în timp. Pentru a-l cita pe editorul *meu italian, „ceea ce nu e manifest e mult mai vast decât ceea ce e manifest“. Din această estompare a lumii se naşte percepţia noastră de* curgere a timpului. Este limpede? Nu, nu e. Mai sunt foarte multe lucruri *de înţeles."* - Carlo Rovelli.

La fel am putea spune că realitatea visului este certă dar ceea ce visăm ţine de domeniul irealului.

1620
"Ce rol avem noi, fiinţe umane care percep, iau hotărâri, râd şi plâng, în această mare frescă a lumii, aşa cum e zugrăvită de fizica zilelor noastre? Dacă lumea e o colcăială a cuantelor efemere de spaţiu şi materie, un imens puzzle al spaţiului şi particulelor elementare, atunci ce suntem noi? Suntem şi noi alcătuiţi doar din cuante şi particule? Dacă aşa stau lucrurile, de unde provine acea senzaţie a existenţei individuale şi a sinelui unic pe care o trăieşte fiecare dintre noi? Şi ce sunt valorile noastre, visele noastre, emoţiile noastre, propria noastră cunoaştere? În această lume nemărginită şi strălucitoare, ce suntem noi? - Carlo Rovelli

1621
" acest vid cuantic nu este deloc un spaţiu gol, ci plin cu particule şi antiparticule, care apar şi dispar, încărcând vidul acesta cuantic cu energii foarte mari, de valori diferite. În literatura de specialitate, vidul *cuantic se mai numeşte şi punctul zero, iar energia vidului cuantic poartă* numele de energia punctului zero (ZPE – Zero Point Energy). *La nivel macroscopic, newtonian, energia punctului zero se manifestă sub formă*

de materie, materia fiind forma cea mai densă pe care o poate lua această energie." - Roma Chirilă, Spuma cuantică şi Anaximandru.

1622
" Dacă nu-mi pune nimeni această întrebare, atunci știu ce este timpul.
Dar dacă aș vrea să-l lămuresc pe cel care întreabă, nu mai știu...
Nu putem afirma că timpul ESTE
decât în măsura în care tinde să nu existe.” - Sf. Augustin

1623
"Interpretarea carteziană a învăţăturii lui Nicolaus Cusanus ar putea fi acceptată căci acesta neagă finitudinea lumii şi închiderea ei de către sferele, cereşti..Dar el nu afirmă infinitatea pozitivă a lumii; de fapt, evită, la fel de precaut şi de sistematic precum Descartes însuşi, să atribuie universului calificativul de "infinit" pe care îl rezervă lui Dumnezeu şi numai lui Dumnezeu. Universul său nu este infinit (infinitum) în sensul pozitiv al acestui termen, ci "fără sfârşit" (interminatum), ceea ce vrea să spună nu numai că nu are limite şi nu este conţinut în vreo carapace exterioară, ci şi că nu este "terminat" în constituenţii săi, adică e complet lipsit de precizie şi determinare riguroasă. Nu-şi atinge niciodată "limita"; este nedeterminat, în sensul deplin al cuvîntului. " - Alexandre Koyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1624
"Universul lui Cusanus este o expresie - sau desfăşurare (explicatio) - deşi, prin forţa lucrurilor, imperfectă şi inadecvată, a lui Dumnezeu, imperfectă şi inadecvată pentru că desfăşoară, în sfera multiplicităţii şi separaţiei, ceea ce, în Dumnezeu, este prezent într-o indisolubilă şi strictă unitate (complicatio), o unitate care îmbrăţişează calităţile şi determinările nu numai diferite, dar chiar opuse, ale fiinţei. Pe de altă parte, orice fiinţă concretă şi singulară din univers reprezintă universul şi deci pe Dumnezeu în felul ei particular şi unic, diferit de modul în care o fac toate celelalte, "contractînd" (contractio) bogăţia universului în funcţie de propria sa individualitate." - Alexandre Koyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1625

Raţiunea există doar prin componentele sale şi anume: argumentaţia ştiinţifică experimentală, intuiţia şi deducţia. Nu putem generaliza, spunând că raţiunea justifică ceva dacă nu o definim corect.
Teoriile emise doar teoretic în ştiinţă sunt un produs al imaginaţiei indiferent de matematica folosită, oportunitatea, similitudinea sau simplitatea lor.

De altfel, toţi marii oameni de ştiinţă de la Newton, Darwin la Einstein şi mai departe, au accentuat atunci când s-au referit la afirmaţiile lor că acestea sunt asumate prin credinţă şi că sunt departe de a fi certitudini.

1626
"... căci, după cum ştim, rezultatul imediat al revoluţiei copernicane a constat în răspîndirea scepticismului şi stupefacţiei, a căror expresie frapantă, deşi puţin întîrziată, ne-o oferă versurile celebre ale lui John Donne care ne spun că:

Noua filozofie face ca totul să fie nesigur,
Elementul foc s-a stins complet;
Pierdut e soarele, pierdut pămîntul; şi nimeni azi
Nu ne mai poate spune unde să-l căutăm.
Oamenii mărturisesc deschis că lumea asta s-a sfîrşit
Cînd pe Planete şi pe Firmament
Ei caută atîta noutate; şi văd apoi că aceasta
S-a dizolvat din nou în atomi.
Totul e îmbucătăţit, a dispărut orice coerenţă;
Nu mai există raporturi juste, totul e discordant." - John Donne, Anatomy of the world, First Anniversary (1611), după Alexandre Koyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1627
Cum văd eu în acest moment universul?
Universul cuprinde trei componente: spaţiul Planck (componenta cuantică), lumea oamenilor (natura înconjurătoare, Terra) şi spaţiul extraterestru.

În spaţiul Planck în care accesul ne este permis doar prin matematică, se pare că o spumă cuantică sau o plasă de inele (bucle) sau corzi constituie singurul ingredient, el fiind constituit din cuante de energie. Aceste cuante se află pretutindeni şi nicăieri, şi singurul indiciu al existenţei lor este interacţia aleatoare prin care cuantele capătă masă pe o durată Planck (timpul în care lumina parcurge o lungime Planck), după care revin la starea anterioară. Teoriile cele mai noi presupun absenţa mişcării dar şi al transferului de căldură, prin urmare a spaţiului şi timpului. Se presupune că aceste interacţii dau naştere gravitaţiei cuantice.

Imaginând o deplasare spre o scară tot mai mare, ajungem în lumea noastră şi mai departe unde realitatea pare să se modifice prin apariţia atracţiei universale, iar materia devine ea însăşi spaţiu şi timp. Ca efect al masei are loc curbura acestora. Interesant este că în toate aceste evenimente, precum şi în calculul matematic care ne ajută în investigaţia lor, viteza luminii este o constantă nelipsită.

În sfârşit, prin consumul energiei stelelor, densitatea acestora creşte, ele devin "găuri negre", astfel încât după o contracţie uriaşă, explozia (big-bounce) care urmează, de fapt acel "big-bang" (atât de vehiculat în secolul trecut) iniţiază apariţia unui univers nou.

1628
Interesantă dezbaterea cu privire la noţiunea "infinit".
"Există un singur spaţiu general, o singură şi vastă imensitate pe care o putem numi nestingherit Vidul; în el sînt cuprinse nenumărate globuri asemănătoare celui pe care trăim şi creştem noi; declarăm că acest spaţiu este infinit, dat fiind că nici raţiunea, nici opinia comună, nici percepţia sensibilă, nici natura nu-i atribuie limite. Căci nu există motiv, nici vreo disfuncţie a vocaţiilor naturii, fie vreo putere activă sau pasivă care să poată împiedica existenţa altor lumi în cuprinsul spaţiului care, în trăsăturile lui naturale, este identic cu spaţiul nostru, adică e pretutindeni umplut de materie, sau, cel puţin, de eter. E sigur că ... nu va fi niciodată posibil să găsim un argument fie doar şi pe jumătate probabil după care ar trebui să atribuim o limită acestui univers corporal şi, în consecinţă, un

argument după care aştrii conţinuţi în spaţiul său să trebuiască a fi în număr infinit. " - Geordano Bruno, De l'infinito universo e mondi.

Într-un spaţiu infinit, centrul poate fi oriunde şi nicăieri. Faţă de acel spaţiu, mişcarea nu duce niciunde. Nemărginirea este altceva decât infinitul. Suprafaţa pământului este nemărginită dar limitată ca spaţiu.

"Unui corp de o dimensiune infinită nu i se pot atribui centru sau limită. Căci cel ce vorbeşte despre vid sau despre eterul infinit nu-i atribuie nici proprietatea de a fi greu, nici pe cea de a fi uşor, nici mişcare şi nu distinge în el regiune superioară, inferioară sau intermediară; de asemenea, susţine
că există în acest spaţiu nenumărate corpuri asemeni Pămîntului nostru şi alte pămînturi, Soarele nostru şi alţi sori care, în acest spaţiu infinit, efectuează revoluţii în spaţii determinate şi finite sau în jurul propriilor lor centre.

Astfel, noi, cei de pe acest Pămînt, spunem că Pămîntul se află în centru, şi toţi filozofii, antici şi moderni, proclamă, în acord cu propriile lor principii, că aici se găseşte, cu adevărat, centrul." - Geordano Bruno, De l'infinito universo e mondi.

"Spaţiul lui Bruno este un vid, dar acest vid nu este nicăieri realmente vid, el este pretutindeni plin de fiinţă. Un vacuum pe care nimic nu l-ar umple ar constitui o limitare a acţiunii creatoare a lui Dumnezeu şi, pe deasupra, o ofensă la adresa principiului raţiunii suficiente care îi interzice lui Dumnezeu să trateze vreo parte a spaţiului într-un mod diferit de
toate celelalte." - Alexandre Koyre, De la lumea închisă la universul infinit.

"Astfel, la vechea şi celebra quaestio disputata: De ce n-a creat Dumnezeu o lume infinită ? - întrebare la care scolasticii medievali au dat un foarte bun răspuns, negînd însăşi posibilitatea unei creaturi infinite - Bruno răspunde simplu, şi cel dintîi: Dumnezeu a făcut-o. Şi chiar: Dumnezeu nu putea face altfel.

Într-adevăr, Dumnezeul lui Bruno, acea întrucâtva neînţeleasă infinitas complicata a lui Nicolaus Cusanus, nu putea să se explice şi să se exprime decît într-o lume infinită, infinit bogată şi infinit extinsă." - Geordano Bruno, De l'infinito universo e mondi.

"Astfel încît nu e zadarnică acea putere a intelectului care mereu vrea şi poate să adauge spaţiu la spaţiu, masă la masă, unitate la unitate, număr la număr, prin ştiinţa care ne eliberează de lanţurile unui foarte strîmt tărîm şi ne face să accedem la libertatea unui cu adevărat august imperiu; care ne dezleagă de o sărăcie imaginată şi ne dăruieşte nenumăratele bogăţii ale unui spaţiu atît de întins, ale unui cîmp atît de bogat, demn de atîtea lumi admirabile. Această ştiinţă nu îngăduie ca orizontul trasat de ochi pe Pămînt, şi disimulat de imaginaţia noastră în eterul vast, să poată întemniţa spiritul, sub paza unui Pluton sau mila unui Jupiter. Sîntem cruţaţi de grija pentru un atît de bogat posesor şi în acelaşi timp pentru un donator atît de meschin, sordid şi avar; şi pentru hrana atît de fecundă şi atît de rodnică şi, de asemeni, pentru natura atît de meschină şi de săracă în roadele ei." - Geordano Bruno, De l'infinito universo e mondi.

Totuşi, aşa cum noi spunem că ne aflăm, într-un fel, în centrul acelui cerc echidistant care formează marele orizont şi limita regiunii eterice care ne înconjoară şi care ne este proprie, la fel, fără nici o îndoială, cei care locuiesc pe Lună se cred a fi în centrul [unui mare orizont] care cuprinde Pămîntul, Soarele şi ceilalţi aştri şi este limita razelor propriului lor orizont. De aceea Pămîntul, nu mai mult decît oricare altă lume, nu se află în centrul [universului] ; şi nu există puncte în spaţiu care ar forma poli definiţi şi determinaţi pentru Pămîntul nostru, la fel cum el nu formează un pol definit şi determinat pentru nici un alt punct al eterului sau al spaţiului lumii; şi lucrul acesta e adevărat pentru toate celelalte corpuri. Din puncte de vedere diferite ele pot fi privite, toate, ca centre, sau ca puncte ale circumferinţei, ca poli, sau ca zenite ş.a.m.d. Aşadar, Pămîntul nu este centrul universului ; el nu este central decît în raport cu propriul nostru spaţiu înconjurător." - Geordano Bruno, De l'infinito universo e mondi.

1629

M-a uimit agerimea, claritatea, siguranţa gândirii lui Giordano Bruno în evaluarea capacităţilor intelectuale (a gândirii pe cont propriu) pentru înaintaşii noştri (luând în considerare, evident diferenţa dintre calitatea cunoştiinţelor).

1630
Mişcarea - o deplasare în spaţiu-timp cu toate ingredientele mecanicii clasice: într-un spaţiu tridimensional (direcţie, sens, viteză, acceleraţie, forţă, impuls, inerţie, limită de viteză, vectori de mişcare, consum de energie, durată, interval, perioadă, frecvenţă, etc. Cu excepţia spaţiului cuantic, se manifestă pretutindeni, în orice sistem inerţial, iar viteza maximă nu depăşeşte 300.000.000 m/sec. adică viteza luminii. O excepţie o constituie viteza de expansiune a universului de după "big-bang".

În cealaltă parte a universului la scara dimensiunilor Planck, pare că mişcarea nu încetează, ea se manifestă însă doar prin intermediul interacţiilor dintre cuantele de energie. Aceste evenimente, se materializează la propriu prin apariţia de particule cu masă şi sarcini opuse. Acestea se anihilează, după o perioadă egală cu timpul Planck, revenind la starea iniţială. Aceste interacţii stau, probabil, la originea gravitaţiei cuantice. Această "spumă cuantică" promovează un gen de mişcare care, fără să se manifeste printr-o deplasare în spaţiu-timp, care de fapt nici nu există, se caracterizează prin interacţii şi salturi. Probabilitatea evenimentelor este parametrul care defineşte această stare de fapt şi argumentează calitatea mobilă a universului.

1631
"Certitudinea simţurilor" - Realitatea din jurul nostru aşa cum apare ea prin intermediul simţurilor este una certă, adevărată. Acest lucru este posibil datorită integrării corpului nostru în structura naturii. Tot ce este propriu naturii este şi al nostru. Cunoaşterea, conştiinţa, gândirea în această versiune a lumii ne aparţine numai nouă. Numai noi avem capacitatea de a înţelege cum suntem, de a ne privi critic, de a face consideraţii asupra noastră ca univers şi acest lucru ne-a permis să ne judecăm, să ne "ascuţim" simţurile şi să ne completăm cunoaşterea, întregind, mai mult sau mai puţin imaginea pe care o avem despre realitatea universului nostru.

Cu alte cuvinte, noi oamenii suntem unici, natura, universul aşa cum ne apare este o singură structură din care intrinsec facem parte. Mediul natural a fost creat odată cu noi, pentru noi şi noi pentru el. Eu nu cred că omul şi-ar putea schimba vredată casa sau că nu ştiu ce extratereştri s-ar putea acomoda pe Terra. Posibil să trăim alături de alte universuri dar într-o ignoranţă totală. Capacitatea noastră de înţelegere s-ar limita doar la lumea noastră.
Şiinţa, astăzi, ne avertizează că noi, oamenii am atins acea linie roşie după care nu mai există nimic, sau ceea ce există nu e pentru noi. De la Einstein, după cca un secol nu am mai reuşit să ne apropiem teoriile fundamentale de adevăr.

1632
Intr-un sat aflat la marginea oraşului trăia un grădinar cu familia lui. Grădinarului îi plăcea foarte mult să cultive legume precum: roşii, ardei, castraveţi, ceapă, usturoi. Aşa încât, vara, după recoltă, nu lipsea niciodată de la masa grădinarului, o salată delicioasă de legume. Pentru a-ş satisface plăcerea, grădinarul avea grijă ca în fiecare primăvară să meargă la oraş de unde se întorcea cu tot felul de materiale: scânduri, cuie, folie de plastic, o casma nouă, şi tot ceea ce îi era necesar la construcţia unui solar în grădina gospodăriei sale. Apoi, se apuca de treabă. Nu-i lua mai mult de o zi, pentru ca pe înserat să apară o construcţie tocmai bună pentru ce-i trebuia. A doua zi dimineaţă, după ce-şi lua micul dejun, grădinarul nostru se apuca iarăşi de treabă. Desţelenea pământul, forma straturile necesare sădirii plantelor, împrăştia îngrăşământ, după care planta răsadul, fiecare fir la locul său, apoi uda bine, pentru ca răsadul să se prindă. În fiecare zi, grădinarul dădea un ocol prin solar, mai schimba o plantă care nu se prinsese, smulgea buruiana, uda şi se bucura privind cum pe zi ce trece plantele creşteau, se maturau, prindeau culoare, îşi răspândeau aroma şi anunţau apropiatul sezon de cules.
Soţia grădinarului se pregătea şi ea să prepare gustoasele salate, având grijă să aibă la îndemână sarea, uleiul şi oţetul.
A trecut vara, legumele s-au terminat, grădinarul îşi bea cafeaua cu sentimentul datoriei împlinite, numai solarul rămas singur, neluat în

seamă, se înclina tot mai mult, răpus de ploaie şi de vânt, până la primăvară, când pe locul lui urma să apară o nouă construcţie.

În vremurile de demult când cărţile erau preţioase iar oamenii se înghesuiau să le citească, un om cu talent avu o idee, imagină un scenariu şi se puse pe scris. După o vreme, destul de lungă, scriitorul nostru scoase un roman interesant, plin de învăţăminte dar şi de aventuri nemaipomenite şi cu şanse mari de a fi citit de foarte mulţi pasionaţi de literatură. Bineînţeles, romanul se vându ca pâinea caldă, recenziile criticilor umpleau paginile ziarelor, iar cititorii îşi împărţeau impresiile între ei. Urmă un al doilea volum, un alt roman, o carte de nuvele şi tot aşa până într-o zi când scriitorul nostru se îmbolnăvi, încetă să mai scrie, publicul uită de el, nepăsarea şi uitarea înlocui entuziasmul. Într-o zi ochii lui se închiseră pentru ultima dată, singurele amintiri ale existenţei omului rămânând cărţile lui.

Oare Dumnezeu ce preţuieşte mai mult, omul cu capacitatea lui de a gândi, de a face bine sau rău, de a inventa, a descoperi, a-şi imagina, a sfătui, a stimula, de a discerne, a alege, a construi sau pur şi simplu produsul, creaţia, judecăţile de valoare produse de acest om.

Dacă este aşa atunci bătrânul nu mai contează, el moare definitiv şi doar ceea ce rămâne în urma sa este salvat. Raiul nu este o metropolă cu miliarde de miliarde de indivizi ci doar o bibliotecă imensă.

1633
"Ne aflăm însă aici în faţa uneia din acele probleme, din fericire inexplicabile pentru raţiunea omenească şi, poate, asemănătoare cu cele ale predestinării, liberului arbitru şi altele de acest fel unde numai Sfânta Scriptură şi revelaţia divină pot da un răspuns la întrebările noastre smerite." - Galileo Galilei. - Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1634
"Cît priveşte această lume, El [Dumnezeu] a creat-o prin pură voinţă şi chiar dacă a avut motive s-o facă, acestea nu sînt cunoscute decît de El;

noi nu avem şi nu putem avea despre ele nici cea mai mică idee. De aceea, orice tentativă de a descoperi scopurile sale este nu doar vană, ci lipsită de sens. Concepţiile şi explicaţiile teologice nu au nici loc, nici valoare în fizică, după cum nu au nici loc, nici sens în matematică." Descartes. - Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1635
"Lumea lui Descartes e o lume matematică riguros uniformă, o lume a geometriei reificate, pe care ideile noastre clare şi distincte ne ajută s-o cunoaştem în mod evident şi sigur.

Această lume nu conţine decît materie şi. mişcare; sau, mai curînd, conţine doar întindere şi mişcare, întrucît materia e identică cu spaţiul sau cu întinderea." - Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1636
" Astfel, Descartes nu se mulţumeşte să declare, cum o făcuseră Bruno şi Kepler, că nu există în lume spaţiu realmente vid şi că spaţiul fizic e pretutindeni umplut de "eter". El merge mult mai departe şi neagă că există ceva care să fie "spaţiu" ca entitate distinctă de "materia" care l-ar umple. Materia şi spaţiul sînt lucruri identice şi nu pot fi deosebite decît prin abstracţie. Corpurile nu se află "în spaţiu", ci numai între alte corpuri; spaţiul pe care ele îl "ocupă" nu e ceva diferit de ele însele...

... Vom numi aceste lucruri mai degrabă indefinite decît infinite, ca să rezervăm doar lui Dumnezeu termenul de infinit; atît pentru că nu remarcăm defel limite în perfecţiunile sale, cît şi pentru că sîntem foarte siguri că nu pot exista." - Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1637
"Vorbiţi uneori de gravitaţie ca [proprietate] esenţială şi inerentă materiei. Rogu-vă, nu-mi atribuiţi această noţiune; căci cauza gravitaţiei este ceva ce susţin că nu cunosc şi, de aceea, aş fi consacrat mai mult timp cugetării asupră-i." - Newton, Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1638
"... de aceea se consacră [Richard Bentley] cu o plăcere vizibilă unor calcule potrivit cărora cantitatea de materie din univers e atît de neînsemnată încît, practic, nu merită osteneala să vorbim despre ea. " - Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1639
Raţiunea se defineşte în funcţie de scopul creaţiei universului, iar acest scop nu ni s-a dezvăluit până acum de către creator. Filozofia, ştiinţa, în general, îşi propune să alcătuiască un mănunchi de certitudini, de judecăţi de valoare, de adevăruri pe care noi le-am numit "legi ale naturii", care să ne apropie dacă nu de sensul real al raţiunii, măcar de acele principii care stau la baza realităţii omului. Credinţa este acea parte a gândirii asumate care încearcă să găsească acele răspunsui inaccesibile prin ştiinţă.
De aceea, prima dar şi ultima dorinţă a umaniţăţii este de a afla de ce ne naştem, cum să trăim şi de ce murim.

1640
Sigur că Dumnezeu nu este cel din imaginaţia noastră. Nu miturile, nu tradiţia, şi nici măcar Biblia nu ne spune cum este Dumnezeu. Toate înzestrările cu care religia încearcă să-l îmbrace pe Dumnezeu sunt simple asumări şi nu au nici o relevanţă asupra adevărului adevăratului creator.
Această străduinţă a omului de a ştii, de a cerceta natura, lumea, universul, constituie un dat şi un dar făcut nouă de către divinitate, un sprijin în efortul de a evolua în consens cu raţiunea.

1641
"... Ceea ce era de demonstrat. Într-adevăr, raţiunea ultimă şi reciprocă a omni-generatoarei, adevăratei şi absolutei infinităţi se dovedeşte a consta în unitatea supremă, la fel cum raţiunea supremă a unităţii culminează în şi e absorbită de infinitatea absolută. Aşadar, tot ce exprimă infinitatea actuală şi absolutisimă în genul său exprimă esenţa Cauzei Prime care există cu necesitate şi care este Autorul a tot ce fiinţează." - Joseph Raphson, Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit..

Această "Cauză primă" este argumentul cel mai puternic al existenţei creaţiei, al motorului evoluţiei, al mişcării continue a materiei şi nu numai. Nu contează dacă numim această "cauză primă" Dumnezeu, sau *întâmplare, pentru că fără ea umanitatea nu ar înţelege nimic, logica ar lipsi şi nimeni nu s-ar mai întreba: de ce ne naştem sau de ce murim. Am exista, poate, ca orice altă specie de vertebrate sau poate nici atât.*

1642
Sute de cercetători avertizează că inteligenţa artificială va duce umanitatea la dezastru. Vax! Scuze! Am descoperit noi, oamenii, ceva şi nu *l-am integrat cât am putut de repede cel mai adesea, sub o variantă de potenţial mijloc de realizat profit? Avem o mulţime de exemple: nu există nici un mijloc de a ne ucide unii pe alţii care să nu fi fost folosit, un mijloc de poluare, de la consumul de combustibili fosili până la tăierea pădurilor, care să fie restricţionat, o manifestare maximală a corupţiei care măcar etic să fie rău-privită? Şi ne mai mirăm că tot mai des auzim* cuvântul "apocalipsa".

1643
"Filozofia omenească nu ştie să creeze în plan teoretic nici cea mai neînsemnată musculiţă, planta cea mai simplă, şi încă mai puţin întregul univers. Îi lipseşte deopotrivă puterea practică de a o face. Acestea sînt probleme demne de Inţelepciunea şi de Puterea Primordială generatoare a lucrurilor şi care ne oferă posibilitatea unei înaintări nesfîrşite a cunoaşterii atît a lucrurilor înseşi, cît şi a lui Dumnezeu care geometrizează perpetuu în Univers." - Joseph Raphson, Alexander Coyre, *De la lumea închisă la universul infinit.*

1644
Dacă "inteligenţa artificială", se reduce, după cum se povesteşte, la a răspunde la întrebări la care umanitatea se blochează, atunci vom avea doar un alt bluf asemănător cu cel din domeniul computerelor cuantice. Dorim ceva care nu ştim la ce ne-ar folosi şi nici cum să procedăm.

1645

Citeam deunăzi un text despre predestinare. Pare că Dumnezeu a creat omul pentru ceva anume, nu neapărat pentru el însuşi, omul, pentru ca noi să să ne dedicăm viaţa atingerii propriei fericiri. Omul a reuşit să devină un creator, a creat minuni, în toate domeniile vieţii. Istoria confirmă potenţialul extraordinar al omului de a făptui, poate, ceea ce a fost predestinat. Lăsăm deoparte răul făptuit, nu avem o explicaţie, dar raţiunea ne îndeamnă să credem că şi Dumnezeu apreciază rezultatul efortului inteligenţei umanităţii. Dar dacă Dumnezeu a creat omul aşa cum noi creem roboţi, computere, tehnologii, iar scopul creaţiei e mai curând evoluţia divinităţii. Să aibă dreptate cei care nu cred în viaţa de după moarte? Raiul să fie doar o imensă bibliotecă, iar oamenii nu sunt cei care o populează?

1646
Despre singurătate – Răspuns pentru fiica mea.
Ai menţionat foarte bine câteva din aspectele singurătăţii. Singurătatea este şi bună dar şi rea, depinde de circumstanţe.

Apoi, avem cele două cazuri: cel în care tu te îndepărtezi de ceilalţi şi cazul în care ceilalţi nu mai vor să aibă de-a face cu tine. Doar în cel de-al doilea caz eşti singur, altfel eşti solitar.

Pe Pământ, atât plantele cât şi animalele îşi duc existenţa în comun, dar bineînţeles avem şi excepţii. Dacă vezi un nufăr, vezi o mie, lângă o floare de mac vezi alte sute, o mulţime de narcise alcătuiesc Poiana narciselor de la Sibiu, dar avem şi floarea de colţ pe care, de cele mai multe ori o admiri în solititudinea ei, avem pădurea de arini, dar şi nucul.

Cât despre obiceiurile animalelor găsim o mulţime de cărţi sau filme pe care le citim sau le privim cu drag.

Dar ce facem cu omul. Omul este aşa cum este, ne-o spune teoria evoluţiei lui Darwin dar şi pentru că are propria voinţă, are puterea şi libertatea de a de a alege, de a spune "nu" în cele mai multe din situaţiile pe care i le oferă viaţa. Poate modifica mersul evoluţiei după cum vrea, în bine sau în rău. Omul are mai mult decât instinct, are spirit. Spiritul lui preia conducerea, deciziile sale fiind de multe ori în contradicţie cu natura.

Deşi o fiinţă pentru care traiul în comunitate este o necesitate, se găsec mulţi care aleg solitudinea. Alţii se poartă atât de urât, încât, comunitatea se vede nevoită să-i izoleze, fie pe vreo insulă, fie în închisori. Cel mai frecvent caz este cel în care un individ este ignorat în grupul său, şi nu-i rămâne decât, să-şi evalueze comportamentul.
Apoi sunt şi cazuri de circumstanţă. Cât poate trăi o antilopă care nimereşte într-un grup de lei? Dar un tânăr într-o "gaşcă" cu un comportament nepotrivit.

Sunt ani în care îţi formezi caracterul, şi, cu necesitate cauţi să te apropii de colegi, să-ţi faci prieteni sau doar noi cunoştiinţe.
Uneori, avem nevoie de un răgaz, departe, de lumea atât de agitată, pentru a lua o decizie, a hotărî o cale de urmat, a întrerupe o relaţie toxică. Asta se face prin însingurare, în faţa oglinzii, în tăcere, fiind doar tu şi sinele tău.

Când te apropii de senectute, începi să urăşti zgomotul vocilor, discuţiile, întrebările inoportune, entuziasmul tinerilor, sporovăiala femeilor, sau comentariile fotbalistice ale bărbatţilor iar spiritul tău năzuieşte spre linişte, meditaţie, autointerogaţie, şi nu le poţi avea decât prin însingurare. Semeni cu un călugăr, numai că pentru acesta, solititudinea a devenit însăşi viaţa lui.

Dar, viaţa îţi oferă adeseori singurătatea "pe tavă". Un Robinson Crusoe, un Tom Hanks în Naufragiatul, Căpitanul Nemo în Insula misterioasă, toţi tânjeau după civilizaţie.

Dacă iubeşti oamenii, şi nu văd cine nu i-ar adora măcar pe copii, atunci, cel puţin încerci să te acomodezi şi alegi comunitatea mai apropiată.

Singurătatea nu e potrivită pentru oameni, ea poate aliena gândirea sau şi mai rău, poate duce la gesturi extreme.

Înainte de a te izola, gândeşte-te bine, dacă eşti puternic, dacă ai cu ce compensa lipsa umanului, şi mai ales ai motive solide? În orice caz, lasă-ţi o cale deschidă spre lume, şi dacă trebuie, aleargă spre condiţia ta umană, prieteni te vor aştepta cu braţele deschise. – tatăl tău.

1647
Credinţa înseamnă un răspuns asumat "de bună voie şi nesilit de nimeni", numai că oamenii uită adesea acest lucru. Mai întâi au fost preoţii, care, prin convertire, de multe ori "cu forţa" au răspândit religia lor unor populaţii încă lipsite de discernământ. Apoi partidele politice, care prin manipulare şi-au creat o masă de manevră în rândul opiniei publice din ţările lor şi vorbesc aici de toate partidele, de la cele extremiste la cele liberale, mişcări politice sau doar luări de poziţie.

De ce oamenii de ştiinţă nu ar fi procedat la fel? Şi Alexandre Coyre este îndretăţit să afirme că uneori, ca în cazul lui Newton, s-au ignorat cu bună ştiinţă asumările existente dar fie, nedigerabile, fie incomode.

1648
"Leibniz, care se interesa mult mai mult de morală decît de fizică, de om decît de Cosmos, ar fi putut răspunde că acesta era singurul mijloc de a evita să-l facă pe Dumnezeu răspunzător de ordinea - sau mai curînd dezordinea - ce stăpîneşte în această lume. Fapt e că Dumnezeu nu făcea ceea ce voia sau i-ar fi plăcut să facă. Existau legi şi reguli pe care El nu le putea schimba, nici nu li se putea sustrage.

Lucrurile aveau o natură pe care El n-o putea modifica. El construise un mecanism perfect, în a cărui funcţionare nu putea să intervină. Nu putea, nici nu trebuia să intervină, pentru că această lume era cea mai bună dintre lumile posibile pe care le-ar fi putut crea. În consecinţă, Dumnezeu nu era răspunzător de relele pe care nu le putea nici preveni, nici îndrepta."- Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1649
"Întrebat de Napoleon despre rolul ce-i revenea lui Dumnezeu în lucrarea sa "Sistemul lumii", Laplace care, cincizeci de ani după Newton, conferise Noii Cosmologii perfecţiunea ei definitivă, a răspuns : "Sire, n-am avut nevoie de această ipoteză. "Dar nu Sistemul lui Laplace, ci lumea descrisă de el nu mai avea nevoie de ipoteza lui Dumnezeu. Universul infinit al Noii Cosmologii, infinit în Durată ca şi în Întindere, în care materia eternă se mişcă fără scop şi fără plan în spaţiul etern, după

legi eterne şi necesare, moştenise ceva din toate atributele ontologice ale lui Dumnezeu. Dar numai din acestea: cît despre celelalte, părăsind Lumea, Dumnezeu le-a luat cu El." - Concluzie, Alexander Coyre, De la lumea închisă la universul infinit.

1650
Predestinare, menire, soartă, chiar paradigmă, deşi puţini cunosc sensul acestui cuvânt. Se spune:" mi-am îndeplinit menirea". Nu am fost sigur niciodată că aşa s-a întâmplat, dar am simţit doar că aşa a fost să fie. Mereu m-am întrebat: de ce aşa? De ce nu am putut fi altfel? Altcineva? Altcum? Se poate spune că nu ai personalitate dacă nu încerci să fi altfel? E mai bine dacă deţii controlul vieţii tale? Oare Bukovsky, Soljeniţîn, Tuţea, Noica, Corneliu Coposu, puteau întoarce predestinarea?
Poţi răsturna binele pentru a face rău din el? Şi invers? Menirea este doar a mea, a celor din jurul meu sau poate a întregii umanităţi?

Cu cât mă apropii mai mult de "colţ", cu atât citesc mai mult, vreau să ştiu mai mult, să înţeleg mai mult.

Este umanitatea creaţia supremă a divinităţii?, Filozofii au încercat să ignore principala nedumerire care ne cuprinde pe toţi, teologii au sperat că vor găsi o explicaţie în final, au sperat că totuşi divinitatea este atotputernică, că măcar ea poate concepe perfecţiunea, că Dumnezeu este raţional şi are un răspuns pentru toate nedumeririle noastre. De aceea sir Newton a tăcut, iar Einstein a admis.

Dar problema care mă frământă nu se referă la divinitate, e treaba ei ce vrea sau ce speră, pe mine mă îngrijorează menirea, predestinarea, sensul vieţii mele. Am crezut, până acum că eu, lumea în care trăiesc se află în centrul atenţiei creatorului, că îl preocupă nu numai ce fac, dar şi ce gândesc, ce sper, ce vreau în definitiv. Am sperat, în orgoliul meu nebun, ca distanţa dintre om, natură, univers şi divinitate să existe, dar ea să fie minimă, Dumnezeu să fie preocupat şi de conştiinţa mea de "sine" de "fericirea" pe care noi fiinţele umane ne-o dorim.

Nu m-am gândit niciodată că, Dumnezeu fiind perfect, eu, creaţia efemeră ce sunt să contez atât de puţin prin ceea ce sunt şi doar numai prin ce am

fost util. Că omul, aşa cum este, reprezintă tot ce putea fi mai bun, în momentul creaţiei lui. Că Divinitatea are şi ea un mers înainte, poate o menire, o evoluţie aşa cum am trăit şi noi, oamenii, natura, realitatea noastră, universul. Că noi oamenii nu putem fi mai buni decât suntem. Tragedia umanităţii este că noi ne dăm seama de acest lucru, că suntem conştienţi de limitele noastre, noi care speram să atingem excelenţa sub atotputernicia Divinităţii.

În alte timpuri, gândurile mele ar fi însemnat blasfemie, poate aş fi fost ars pe rug, dar asta e, nu pot altfel.

1651
"Etica stoică propune omului "arta de a trăi" conform legilor naturii, principiu care asigură autonomia spirituală a individului. Idealul stoicilor e omul înţelept, sophos, care cunoaşte legile universului şi, condus de raţiune, stăpâneşte pasiunile, realizând excelenţa." - Traian Diaconescu, Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.

1652
"Doctrina lui Epictet nu este o doctrină a "salvării", ci o doctrină a "liberării", în care sufletul învaţă să opteze pentru libertatea neştirbită de evenimente, de oameni, sau de zei. Nici naşterea, nici bogăţia, ci independenţa spiritului şi abolirea dorinţelor iraţionale asigură libertatea omului." - Traian Diaconescu, Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.

1653
Adevărat, atunci când cunoşti un lucru dar îl şi înţelegi, devii stăpânul lui. În sensul acesta noi oamenii stăpânim natura şi legile ei. Această libertate nu include şi schimbarea lor, pentru că natura este un sistem gândit şi creat într-un anume scop. E ca şi cum ai înlocui un tranzistor cu un castravete şi telefonul tău va deveni comestibil. Schimbarea felului de viaţă nu va modifica comportamentul factorilor de mediu, ci va distruge ecosistemul şi inevitabil lumea noastră.

1654
"Epictet nu concepe un zeu transcendent, generator şi hegemon al universului, şi nici nu crede în nemurirea sufletului, precum

creştinii. Prin gîndirea sa religioasă şi prin etica sa austeră rămâne un păgîn şi un precursor al creştinilor... La stoici, zeul se confundă cu natura, raţiunea guvernează universul, individul e independent şi detaşat de vulgul stăpînit de patimi şi interese, pe cînd la creştini, zeul e relevat, viaţa
pămînteană pregăteşte viaţa eternă, iar credinţa, smerenia, iubirea, speranţa cuceresc mulţimea. Ambele învăţături întâlnesc întru dispreţuirea bunurilor materiale, vremelnice.

Stoicismul rămîne, totuşi, o filosofie a elitei, pe cînd creştinismul este o credinţă a mulţimii.." - Traian Diaconescu, *Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente..*

1655
"Să nu uităm, de asemenea, că învăţătura creştină se bazează pe sentiment, pe iluminare, pe intuiţie, pe cînd etica stoică se sprijină pe raţiune, pe voinţă, pe silogisme succesive. Virtutea iubirii de aproapele tău se întîlneşte atît la stoici, cît şi la creştini. La creştini, rezultă din convingerea că sîntem fiii aceluiaşi părinte spiritual, pe cînd la stoici, din conştiinţa că sîntem părţi ale aceluiaşi univers. Atitudinea binevoitoare faţă de cei răi rezultă din încredinţarea că răul e necesar şi are rostul său în lume. Bunăvoinţa nestrămutată dezarmează orice răutate umană. Atitudinea morală a lui Epictet a creat ,,religia datoriei şi a solidarităţii umane", care este cel mai înalt crez al condiţiei de cetăţean şi de om, şi acest adevăr are valoarea unui testament spiritual." - Traian Diaconescu, *Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.*

1656
" Filosofia este o condiţie necesară pentru a cerceta şi pentru a urma legile naturii, este, în ultimă instanţă, "arta de a trăi" o viaţă autentică. Filosofia nu promite omului bunuri exterioare, căci materia sa este alcătuită din bunuri interioare. După cum, pentru dulgheri, materia pe care se exercită este lemnul şi pentru sculptor - bronzul, arta de a trăi are ca obiect de explicaţie viaţa. Pentru acest motiv, filosofia are funcţie dublă: să ne dezvăluie legile naturii şi ale societăţii şi, în acelaşi timp, să ne

educe. Înţelegînd legile naturii şi ale societăţii, descoperim limitele libertăţii noastre. Omul, în sens ontologic, este o parte a naturii şi, prin natura sa, necesitate şi universalitate. Dezvăluirea acestor elemente imanente asigură libertatea în univers, înalţă condiţia sa ontologică din modul de a fi în sine la modul de a trăi în societate. Epictet, aşadar, promovează o filosofie dinamică şi fortificatoare, bazată pe cercetarea naturii, pe cunoaşterea de sine şi pe libertatea asumată, în cadrul determinismului cosmic şi social. De aceea Epictet este un filosof peren şi contemporan cu noi." - Traian Diaconescu, Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.

1657
"Nu uita că eşti un actor într-o dramă aleasă de cineva mai mare decât tine. Vei juca puţin, dacă a ales-o scurtă, mult, dacă a ales-o lungă. Ţi-a împărţit rolul unui sărac? Joacă-l bine, cu tot farmecul lui. Ţi-a căzut rolul şchiopului, al magistratului, al plebeului? Aceeaşi datorie. Căci atâta e al tău: să joci frumos rolul primit. Dar alegerea lui nu e treaba ta." - Epictet, Manualul şi Fragmente

1658
Epictect spune că răul trebuie să existe, că este în firea lucrurilor, şi continui eu, pentru ca omul să-şi dovedească sieşi, puterea, curajul, determinarea de a lupta cu el şi nu în ultimul rând inteligenţa, credinţa şi libertatea. Omul poate face minuni chiar şi arunci când se opune, răutăţii, urii, răzbunării, distrugerii, morţii sau războiului. Nu ştim care a fost marja de libertate de care a beneficiat Dumnezeu în momentul creaţiei. Poate că răul completa binele, era necesar, demonstra tocmai cât de utilă este raţiunea omului de a fi cel ce putea limita răul în avantajul binelui. Este o reuşită pentru om şi divinitate sau ne mai gândim? Ne rămâne doar speranţa?

1659
"Una este a trăi frumos şi alta a trăi fălos. Căci prima vine din cumpătare, măsură, ordine, cuviinţă şi mulţumire cu puţin;
a doua din desfrânare, risipă şi abatere de la ordine şi bunăcuviinţă. Prima merită laudă, a doua dispreţ. Dacă vrei, dar, să trăieşti frumos, nu

ameţi lumea cu lux şi aparenţe mari." - Traian Diaconescu, Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.

Ce-i asta? Nu poate fi adevărat. Ce lume îşi închipuia Epictet că va intra în mileniul 3? Aţi auzit să gândească cineva în vremea noastră aşa. Totul e pe dos. Părinţii, şcoala, societatea ar da cu pietre după unul cu o asemenea paradigmă.

Măcar preotul să-şi amintească de Epictet când ţine slujba. E "Noul testament" sau gândurile unui filozof, precursor totuşi al creştinismului.

1660
"Bine este ca în toate ale tale să pui singur umărul la lucru şi chiar masa s-o iei o dată cu sclavii tăi. Iar când aceasta nu se poate, nu uita că atunci când tu stai degeaba, eşti servit de alţii care muncesc; când mănânci, de alţii care nu mănâncă şi când bei, de alţii care nu beau; când vorbeşti, de alţii care tac; când te odihneşti, de alţii care se ostenesc. Şi atunci îţi vei înfrâna şi accesele de mânie şi asprimea cu alţii." - Traian Diaconescu, Prefaţă la Epictet, Manualul şi fragmente.

1661
Răspunsurile vin mai curând sau mai târziu. Acest lucru este corect atâta timp cât omul gândeşte, şi întreabă, sau mai bine spus, se întreabă. Nu ştiu dacă divinitatea ar găsi cu cale să intervină în relaţia noastră cu cunoaşterea prin unele indicii directe sau indirecte. Textele din Biblie fac referire uneori la un gen anume de dialog care are loc între Dumnezeu sau îngeri eventual, şi oameni, precum Avram, Lot, Moise sau profeţi.

1662
Există un singur univers şi acesta este cel ce se înscrie în jurul lumii noastre? Sau este singurul accesibil nouă? Noile teorii spun că formarea unui univers are loc într-o gaură neagră, dintr-o singularitare, prin ceea ce s-a numit "big-bang". Dacă este aşa, înseamnă că universul nostru are capacitatea de a se reproduce iar şi iar. La fel de bine, lumea noastră poate fi separată de univers, dar cu posibilitatea de a-l cunoaşte. Asta nu ne-ar permite să bănuim că există doar unul singur, atâta timp cât ne este suficientă doar o parte a lui pentru a supravieţui ca lume. O lume unică,

creată cu raţiune, în care omul se integrează perfect deşi pare că are aptitudinea de a crea oricând o "apocalipsă".

1663
Oricum, Dumnezeu a avut nevoie de lumea noastră, un proiect la care Biblia ne spune că a lucrat şase zile (cât or fi fost de lungi?). Nu cunoaştem scopul acestuia, nu degeaba îşi dau oamenii cu presupusul, întrebându-se în legătură cu "sensul vieţii".

Ca să produci un obiect, ai nevoie de una sau mai multe maşini. Acestea se numesc "maşini unelte". După ce şi-au îndeplinit sarcinile, aceste maşini devin inutile şi sunt retopite. Obiectul produs contează, el constituie creaţia însăşi şi îşi urmează calea lui.
Oare noi oamenii suntem doar nişte maşini unelte sau chiar capodopera dorită?

1664
Omul crează, face obiecte, vorbeşte sau pune pe hârtie idei, acţionează mai mult sau mai puţin raţional, conduce sau se supune, luptă pentru mai bine sau doar pentru ceea ce i se pare lui bine, vrea dreptate, justiţie, şi mai presus de orice vrea libertate fără măcar să înţeleagă că şi libertatea se include în meniu odată ce natura este mama noastră. Libertatea ca şi fericirea sunt iluzii, trăiri întâmplătoare care nu depind de voinţa noastră. Gândirea noastră conştientă sau nu le dă consistenţa necesară unui lucru real.

Ceea ce credem apare ca speranţă. În sensul acesta, da, putem să ne asumăm orice împlinire. Imaginaţia are limitele ei date doar de bunul simţ. Din păcate, nu am învăţat nimic de la trecut dar credem că viitorul a încetat să fie o enigmă. Avem toate răspunsurile, întrebarea zilei este: ce credeţi că se va întâmpla?
Interesant ce se petrece în ştiinţă, a apărut o bursă a teoriilor, ne uităm la cote şi renunţăm la experiment. Evoluţia cunoaşterii în următoarele milenii a devenit o ştire de pagina a treia.

1665

"... pentru a înţelege care erau moravurile şi mentalităţile păturii superioare a societăţii din Moldova (dar şi din Muntenia) în ju - mătatea de veac – circa 1790–1840 – în care principatele române au făcut acel salt uriaş, de la o muribundă societate turco-fanariotă la îmbrăţişarea pasională a ideilor şi moravurilor occiden tale. Românii de azi, de toate vârstele, din toate păturile sociale şi chiar, adesea, din cele mai înalte cercuri intelectuale, nu mai sunt conştienţi de prăpastia mintală dintre noi şi moşii noştri de acum vreo două sute de ani." Radu Roseti, Amintiri.

Cât de imprevizibilă este istoria neamului, destinul unor comunităţi, pentru că nu putem vorbi de un popor, atât de tânăr şi fără "patalama" cum este poporul român. Şi cât de argumentate sunt scrierile lui Lucian Boia când vorbeşte de strămoşii noştri.

1666
Când se va debarasa de trufie, omul va realiza cu adevărat, rolul său în relaţia cu Dumnezeu. Va înţelege cine este Dumnezeu şi ce este lumea pentru Dumnezeu. Se va convinge, dacă mai era nevoie, că nu trebuie să mai spere într-o "viaţă de apoi", că oamenii nu au a se bucura de o nouă trăire în preajma creatorului lor.

Dumnezeu a gândit realitatea umană cu raţiune şi a devenit la un moment dat cel care va dispune de produsele omenirii.
Raţiunea ne spune că însuşi Dumnezeu are nevoie de cunoaştere pentru ca divinitatea să evolueze. Spre ce? Poate nici el, Dumnezeu, nu ştia. De ce omul nu ar fi fost construit precum un mijloc de cunoaştere aflat într-o anume realitate, cu prerogativele selectate de constructor însăşi, să devină după chip şi asemănare, un creator. Evident că trebuie să existe o diferenţă, aceea care îl numeşte pe unul cauză iar pe celălalt efect, da, exact ca în efectul de clonare. De altfel, omul a reuşit o serie întreagă de aşa zise evenimente de inginerie genetică, inclusiv "clonarea unei oi", naşterea copilului din eprubetă, simularea condiţiilor de mediu, şi de ce nu, grăbirea adaptării naturii la noi factori climatici.

Ceea ce a realizat umanitatea prin gândire, prin asumarea conştinţei de sine, prin explotarea simţurilor şi chiar dincolo de ele, prin studiul

cauzelor şi efectelor fenomenelor ce au loc în univers, dar îndeosebi în "sinele" propriu marchează îmbogăţirea patrimoniului cunoaşterii. Dacă Dumnezeu ar fi ştiut toate aceste răspunsuri de ce i-ar mai fi trebuit civilizaţia umană. Aşa cum noi ne folosim de atâtea şi atâtea descoperiri tehnologice, tocmai pentru a ne îmbogăţii cunoaşterea, Dumnezeu l-a creat pe om, şi acesta a returnat divinităţii minunata lume a ştiinţei, artei, evoluţiei sociale, trăirii sufleteşti şi multe altele.

Mulţi ne întrebăm de ce există totuşi şi răul pe Pământ? Gândiţi-vă câte mijloace de a atenua acest rău, chiar de al suprima uneori, au descoperit oamenii. O teorie întreagă coptată la cunoaşterea divină, de care Dumnezeu avea nevoie.

Dacă Dumnezeu ar fi cunoscut viitorul, la ce iar mai fi trebuit omul. Omul, dacă cunoaşterea ar fi fost exhaustivă, ar fi devenit inutil. De aceea trebuie să ne asumăm în acest sens dorinţa divinităţii de a crea civilizaţia umană.

1667
Maestrul H.-R. Patapievici spunea într-o conferinţă că el e cu totul pro-capitalist. Dar nu-i deloc aşa simplu. Da, înţeleg, e însăşi democraţia. Are un sistem fin de reglaj care-l împiedică să calce strâmb. Foarte bine, dar totuşi capitalismul este ceva ca un accesoriu, o geantă atârnată pe umărul meu. Nu găsesc chiar orice în ea. Cel mai adesea apuc "preţul pieţii". E corect, fără discuţie, ca o societate democrată să-l pună la baza economiei societăţii. El îmi va spune ce valoare are fiecare lucru pe care mi-l doresc, acea "valoare de întrebuinţare", sec spus, indiferent de părerea celui care renunţă la el. Pentru fiecare din proprietarii prezumptivi ai unui obiect, acesta are, e clar, o valoare "sentimentală" şi e normal ca atunci când te desparţi de el, ea să dispară înlocuită fiind de valoarea de piaţă.

Numai că, am în geantă şi un cui, da, în care mă înţep adesea şi pe care scrie:"putere de cumpărare". Păi, cum să se împace puterea de cumpărare cu preţul pieţei?

De cele mai multe ori dorinţele noastre (şi nu includ aici un personaj pe nume Elon Musk) nu pot deveni împliniri dacă, nu ne ajung banii. Putem să ne dorim lucruri sentimentale dar să nu uităm că şi dragostea costă. În tinereţe, o carte, o bere, o prăjitură, o tură pe munte epuiza lista mea de promisiuni. Cele mai multe cadouri mi le-am făcut după pensionare. Aşa e viaţa. Dorinţele adevărate rezistă timpului. De altfel, împlinirile spirituale, cunoaşterea, conştiinţa sinelui, gândirea cu propria-ţi minte, căutarea drumului drept sunt tot atâtea împliniri, nu presupun cheltuieli mari şi sigur îţi provoacă multe clipe de mulţumire.

1668
O lume simetrică, bipolară, aflată în evoluţie controlată aşezată într-un univers de tip masă-energie, în care spaţiul şi timpul nu sunt coordonate universale. Totul se mişcă la nivel de reacţii în care particulele de masă devin intantaneu cuante de energie în lipsa unui suport energetic stabil.

Lumea noastră pare că există doar prin acele reacţii aleatore, într-un cadru propriu caracterizat de mase aflate într-un spaţiu curb şi evoluează într-un timp determinat printr-o termodinamică specială. Când încercăm să vedem dincolo de limite, spaţiul şi timpul dispar şi înşăşi existenţa vieţii se neantizează, devine pur şi simplu o iluzie.

1669
Ce-şi doreşte Dumnezeu de la noi? În nici un caz principii, paradigme, răspunsuri comune. El are trebuinţă de judecăţi de valoare, de ceea ce a dat mai adevărat şi mai minunat mintea noastră. Lui îi este necesară excelenţa de care fiinţa umană a fost capabilă pe calea evoluţiei de la un organism inferior cu carenţe de gândire la omul deplin ce-şi poate controla corect mediul natural, la omul raţional, cu credinţă asumată în existenţa unui univers "divin" matcă a celui uman. Pentru om este reconfortant să înţeleagă utilitatea, rolul excelenţei în gândire, aprecierea pe care judecăţile lui de valoare ajută însăşi evoluţia divinităţii.

Trebuie, odată pentru totdeauna, să înţelegem că Dumnezeu nu iubeşte "răul", că existenţa acestuia a constituit o necesitate pentru cadrul specific experimentului ce s-a numit "OM". Viaţa pe Pământ nu ne-a fost dăruită ca o vacanţă la sfârşit de sezon, într-o "dolce farniente" plină de

fericire, fără griji şi răspunderi cu dorinţe împlinite şi un sfârşit cât mai îndepărtat.

Judecăţile de valoare, soluţiile potrivite, ideile bune, apar mai ales sub stare de stres, deznădejde, boală, eşec, pierderea celor dragi, război, pandemie şi multe, multe alte răutăţi. Este ceea ce aşteaptă Dumnezeu de la noi.

Omul este creaţia lui Dumnezeu, dar mai curând ceea ce l-a ajutat să spere, să încerce, să facă, urmare a asemănării cu cel ce l-a creat.

1670
Interesant cum descrie în amintirile sale Radu Rosetti (1853–1926), un om al timpului său şi atât de apropiat zilelor noastre:

"El era un copil al naturii, cu prea puţină cultură, crescut în copilărie şi în prima tinereţă la ţară, fără frâu, stăpânit de instinctele şi aplecările lui fireşti. Din fericire, aceste instincte şi aplecări erau cinstite: era de o fire deschisă, incapabilă de disimulare sau de intrigă, urând şi dispreţuind minciuna, iubind numai calea cea dreaptă, bun la inimă şi milos, deşi iute şi grabnic la mânie, dar nepizmuitor şi, încă din tinereţe, de o evlavie sinceră. Inteligenţa lui nu trecea peste mijlocie, dar era plin de bun-simţ. Era indulgent către păcatele altora, dar şi către patimile lui, căci, din cele auzite, sunt în drept s-ă închei că era iubitor mare al sexului frumos. Nelacom de bani, dar gospodar bun şi harnic al averii sale, diregător drept şi incoruptibil, de o bărbăţie recunoscută de toţi, prieten bun şi credincios. Părinte deosebit de afectuos, iubitor de ţară şi de neam, vorbea adesa
copiilor lui de soarta jalnică a neamului nostru, rupt în trei crâmpeie deosebite; dorea ca ei să poată ajunge a vedea cel puţin zorii reîntregirii lui."

Raportat la societatea română a anului 2023, mă întreb oare unde au dispărut aceşti oameni, ce urgii, au năvălit asupra neamului românesc de l-au schimbat într-un asemenea hal. Am ajuns un popor de migratori ai căror copii nu găsesc pe hartă ţara de baştină a moşilor lor, nu vorbesc, cu mici excepţii, româneşte şi nu au pe lista lor de priorităţi revenirea la

patria mamă. Nu există în lume un rău atât de mare la care românii să exclame: gata, până aici, mai departe nu putem merge.

Cât timp am trăit ca un zombi comunist, nu am avut nici o altă ofertă şi doar după ce am străbătut lumea liberă şi am putut cunoaşte cu adevărat istoria fiinţei umane am descoperit omul adevărat şi am înţeles ce mi-a lipsit în tot acel timp, cunoaşterea, raţiunea, libertatea de gândire.

1671
Cum au fost ruşii din totdeauna? Radu Rosetti are o descriere reuşită a lor.
"În toamna anului 1806, ruşii au intrat în ţară sub pretext de a ni apăra drepturile încalcate de turci, neieşind aceşti protectori nepoftiţi dintr-însa decât după ce ni-au râpit toată partea dintre Prut şi Nistru. În tot cursul acelei ocupaţii nu vedem pe hatman ocupând vro slujbă. Bunica vorbea de generalii ruşi, pe cari îi cunoscuse aproape pe toţi, în termeni cari numai măgulitori pentru ei nu erau. Zicea că afară de Prozorovski, care era un bătrân cinstit şi cuviincios, toţi erau talhari şi beţivi."

1672
Printre puţinele nedumeriri care mă încearcă este şi aceea a timpului perceput de noi oamenii. Dacă compar perioada fiinţării civilizaţiei umane cu durata universului mă cuprinde un fel de perplexitate.

Am să consider suita dinastiilor faraonilor egipteni, urmată epoca Greciei Antice iar apoi de "creşterea şi descreşterea" Imperiului Roman, continuată cu secolele începutului de Ev Mediu, Renaştere, Revoluţia Franceză şi intrarea în Modernitate, şi în final Postmodernism, sunt convins că nu mai este nimic care să se mai adauge la ceea ce numim civilizaţia umană.

A durat puţin, mult, dar suficient cât să avem suficient material pentru a ne defini existenţa în timp şi spaţiu.

Nedumerirea mi-o trezeşte evoluţia universului, descoperit, studiat, interpretat de-a lungul acestei perioade de dominaţie a fiinţei umane inteligente. Geologia, cosmogonia, Biblia, Miturile şi legendele, stiinţa şi

filozofia au conturat o perioadă de timp imensă în care s-a constituit acest univers, şi care raportată la durata vieţii exprimă ceva asemănăor însumării a ceva la infinit, adică tot infinit.

Există multe teorii cu privire la relaţia omului cu universul. Încă din antichitate se aprecia că universul ar putea fi infinit, finit dar nemărginit sau că existenţa lui ţine de realitatea existenţei noastre. Cu alte cuvinte, suntem o aşchie dintr-un copac, un fir de nisip pe plajă. Şi ne mai imaginăm că avem universul la picioarele noastre.

1673
"Mi-am dorit toată viaţa să ajung cineva" - o expresie pe care am auzit-o mai rar şi am citit-o mai des."

Care dintre noi are privilegiul de a fi cineva? Cineva nu poate fi decât cel ce beneficiază de "notorietate". Numele celui "cineva" se află pe buzele unui segment important dintr-o comunitate anume. Este cunoscut, în general pentru că s-a evidenţiat prin ceva. Poate fi un fotbalist, medic, înalt funcţionar al statului, politician, actor, cântăreţ de muzică populară, cititor de prompter de la o anumită televiziune, formator de opinie, campion sau oricine altcineva care ocupă legenda zilei în media, cultura generală comună în cea mai mare parte a ceea ce numim "public".

Există şi un tip de notorietate selectă pentru un public mult mai restrâns, în general pentru cineva dintr-un domeniu specific, Platon (filozofie), Newton, Einstein (ştiinţă), literatură (Eminescu), Birlic, Beligan (cinematografie), Churchill, De Gaulle, Musolini, Gagarin (evenimente deosebite) etc.

A avea notorietate nu echivalează neapărat cu o calitate. Vezi Nero, Petru cel Mare, Al Capone, Stalin...

Notorietatea poate chiar dispare, prin uitare, modă, interes. Ţi-a pierit notorietatea, publicul nu mai e interesat să-ţi audă numele, gata, nu mai eşti cineva.

Notorietatea îţi poate aduce bani, funcţii, roluri, spectacole, fani, laicuri, caricaturi, critici, înjurături şi tot aşa. Dar asta e, cu bune şi rele, notorietatea nu va dispare ca argument într-o afirmaţie mai mult sau mai puţin pertinentă. Visul multor concetăţeni de-ai noştri este să ajungă "cineva".

1674
"Simt că viaţa merită trăită" - o altă exprimare a satisfacţiei de moment. De ce să nu recunoştem că opinia covârşitoare e de părere că viaţa ne-a fost dată pentru a întreprinde de-a lungul ei tot ce se poate pentru a merge din bine în mai bine, în sensul stărilor de mulţumire, al fericirii şi prosperităţii. Întotdeauna un eveniment fericit ne îndeamnă să credem că vor urma şi altele. Uiţi tot ce a fost, mai ieri, neplăcut, nefericit sau stresant.

Din păcate, viitorul este necunoscut. Poţi avea proiecte, treburi, speranţe, dar nimeni nu bagă mâna în foc pentru ce va fi cu adevărat mâine. Se mai spune că "după ploaie iese soarele" dar e valabil şi invers. Unii mai folosesc şi ziceri populare de genul: nu e dracul atât de gol sau, o nenorocire nu vine niciodată singură.

1675
Cum de ne integrăm noi românii atât de greu în statul de drept? Oare de unde am plecat nu mai curând de începutul secolului XIX ca obstacolele de trecut spre starea de civilizaţie occidentală să abunde în aşa măsură?

Ne spune chiar Radu Rosetti în amintirile sale din care am ales un fragment:

"Şatraşii, simţitor mai număroşi decât vatraşii, erau mult mai fericiţi. Împărţiţi în caldarari, ursari, fierari şi lingurari, erau învoiţi, în schimbul unei plăţi anuale, să cutreiere ţara spre a-şi agonisi viaţa după cum erau deprinşi din moşi şi strămoşi.
Erau însă datori să se înfiinţeze în fiecare toamnă la Bohotin, cu câteva zile înainte de Sfântul Dumitru, pentru plata dării, al cărei nume l-am uitat, numarare şi împărecherea flăcăilor cu fetele. Căci ţiganul nu

trebuia nici el să rămâie stărp, era doară, ca orice vită, dator să deie stăpânului prăsilă dintr-însul. "

1676
E mai mult decât o asumare, este pentru mine o convingere că întinderea universului depăşeşte cu foarte mult pe cea a locului în care existăm ca lume. De asemenea, că universul a existat cu mult mai mult timp înainte de apariţia omului şi va dura nu ştim cât de mult după ce omul va fi uitat cu totul.

Singurul punct de vedere care există cu certitudine este al nostru, al fiinţei umane. Existenţa însăşi a ceva, a orice este o noţiune proprie a gândirii umane. Imaginaţia ne-a ajutat să dăm o formă universului. Am descoperit raţiunea, legile naturii, conştiinţa de sine şi bunul simţ.

Am construit teorii, care au încercat să extindă cunoaşterea asupra naturii, a universului dar îndeosebi a spiritului, a capacităţii noastre de înţelegere. Am înţeles că totul are o cauză şi aşa am ajuns la "Prima Cauză". Ne este imposibil să acceptăm că măcar la nivelul nostru al fiinţei umane, ne-am ivit din neant, din nimic, din zero absolut. Altfel nu am fi înţeles ce este evoluţia, schimbarea, mişcarea, creaţia.

1677
Omul este o structură născută în urma acţiunii a două procese: creaţie şi evoluţie. De creaţie s-a ocupat Dumnezeu, evoluţia s-a petrecut în natură. Dumnezeu, pare că a construit o singură versiune sau atât cunoaştem noi, Unicitatea individului este urmarea integrării omului în mediul lui de viaţă, în fizica, chimia şi biologia acestuia. Gândirea, conştiinţa de sine (sufletul), bunul simţ fac deosebirea între om şi animal. Dacă animalul se limitează la instinct, fiinţa umană îşi construieşte pe căi necunoscute ce ţin de simţuri, raţiune, cunoaştere, înţelegere şi elaborare de judecăţi de valoare, propria arhitectură umană, gândirea, spiritul imaterial, intelectul. Evoluţia la nivel spiritual constă într-o schimbare continuă a paradigmei ce modelează ceea ce numim personalitate.

1678

Zâmbetul şi ochii nu ştiu să mintă. Nu poţi face rău atunci când ochii, oglinda sufletului, te dau de gol, iar când zâmbeşti, nu poţi fi încruntat, nu permite natura ta umană. A nu confunda zâmbetul cu rânjetul.

1679
Avem priorităţi în viaţă? Omul este o vietate aparte în complexitatea vieţii de pe Terra. Şi pentru el vorbim de supravieţuire dar nu este suficient. Supravieţuirea e susţinută de acoperirea necesităţilor curente, hrană, securitate, procreare. Şi mai este ceva, spiritualitatea fiinţei umane. Animalele nu au suflet, dar omul da. Discutăm de conştiinţă de sine, bun simţ (discernământ) gândire.

Complexitatea fiinţei umane este cauza existenţei judecăţilor de valoare elemente ce modelează mediul de viaţă. Apar noţiuni noi cu sens asumat. Acestea au creat coordonatele unui comportament, spunem noi civilizat, evoluat, dedicat unei lumi corecte şi drepte.

Ar fi fost ideal dacă nu ar fi intervenit un element neaşteptat, aleator şi, se pare, inexplicabil. Poluarea. Ea există şi se manifestă şi fizic şi spiritual. Nu există poluare în natură, există evoluţie. Stele, galaxii, planete. Nimic din ceea ce se mişcă în universul nostru nu este bun sau rău din simplul motiv că nu există un final cunoscut. Poluarea constituie un sistem de factori ce alienează fiinţa umană, mai precis, sănătatea şi gândirea.

Judecăţile de valoare nu sunt infailibile. Aici intervine poluarea, tot ceea ce nu merge bine, insuficienţa cunoaşterii, distorsiunea gândirii, balansul între certitudine şi asumare. Ca efect, vom avea priorităţi contradictorii, o alegere neconformă cu raţiunea, comportamente deviate şi, ca urmare o evoluţie imprevizibilă. Ceea ce înseamnă că omul decide cum îşi va trăi viaţa, peste raţiune, bun simţ, credinţă.

1680
Cum a început să se vorbească limba engleză în vestitul oraş "Ieşii" din Moldova undeva în preajma anului 1840? Ne spune Radu Rosetti în "Amintirile" sale:
"... şi nu puţin mândră era cucoana Anica când ieşea la Copou s-audă pe surugii strigându-şi englezeşte să oprească, să pornească, să ieie sama

etc. şi să li deie şi ea poronci, tot în englezeşte. Dar ţiganii uneori uitau să vorbească englezeşte şi o dădeau iar pe moldoveneşte. Atunci cucoana Anica se înfuria şi, sculându-se în picioare în trăsură, striga surugiilor: „Vorbeşte englezeşte, cioară!“

1681
Cunoaşterea este un proces dificil. Nu toţi oamenii primesc la naştere aceeaşi măsură din ceea ce se numeşte "bun simţ". Pe măsură ce omul se maturizează, bunul simţ îi permite să acumuleze informaţii, percepţii, senzaţii. Gândind, eventual, cu mintea lui, creierul îi permite ca prin acele sinapse ce leagă neuronii, în urma acestui proces să emită judecăţi de valoare. Evoluţia spirituală permite acumularea de noi cunoştinţe, şi întreg acest travaliu este pus în slujba apropierii de excelenţă.

Informaţia îndeosebi cea ştiinţifică este sensibil dificil de asimilat de marele public. Şi totuşi, avem o soluţie eficientă, atrăgătoare pentru iubitorii de lectură. Avem o etalare destul de largă a unor scrieri aparţinând unor autori de talent literar dar cunoscuţi ca având şi expertiză ştiinţifică.

De la inestimabilul scriitor Jules Verne, apoi la fel de cunoscutul Issac Asimov cu al său roman "Eu robotul", şi până la scriitorii zilelor noastre, Alexandre Koyre - De la lumea inchisa la universul infinit, Carlo Rovelli - Sapte scurte lectii de fizica, Martin Bojowald - Loop Quantum Gravity and Cosmology, Stephen W. Hawking - Scurta istorie a timpului şi mulţi alţii.

1682
Ne naştem dar nu ştim cine a hotărât asta. Natura pare singurul vinovat. Imaginaţia ne permite să ne asumăm existenţa unui creator, Dumnezeu sau a unei întâmplări fericite de natură fizică, un concurs de împrejurări care aduce împreună condiţiile suficiente şi necesare apariţiei vieţii.

Ne naştem, devenim un membru a speciei umane, singura specie de acest fel din univers. Pentru ce? Care este sensul vieţii? Putem desluşi o evoluţie a mediului nostru de viaţă care nu constituie o cauză a vreunei alienări a umanităţii atâta timp cât omul nu devine un factor perturbator.

Pentru că fiinţa umană, neavând un reper în alegerea unui comportament, poate imita natura sau poate s-o distrugă. Nici o altă specie nu-şi permite o asemenea libertate.

Nu este simplu să-ţi ordonezi viaţa atâta timp cât nu cunoşti direcţia. Există un sprijin, major, caracteristic omului, în raţiune, discernământ, gândire. Se pare că umanitatea poate apela la un reglaj fin al comportamentului pentru a intui corecta cale spre excelenţă. Pentru aşa ceva trebuie să apelăm permanent la cunoaştere, mai multă cunoaştere, de-a lungul vieţii prin educaţie, şcoală, comunitate. Astăzi putem spune că fiecare dintre noi este implicat în calitatea vieţii pe întregul pământ, o singură casă pentru toţi şi depinde de noi toţi indiferent de naţiune, etnie, religie, politică ca ea să nu se năruie.

1683
Fiinţa umană este proiectul IA al creatorului divin?

1684
Întregul nostru univers urmează unei prime cauze numite "big bang". Şi totuşi mulţi se întreabă ce-a fost înainte. Răspunsul este simplu: o altă primă cauză? Şi mai înainte? La fel. Oare timpul are un început? Pentru că viitorul se îneacă, ultimele cercetări o spun, în spuma cuantică.

1685
Cât de profundă este relaţia dintre termodinamică şi timp? Cât de relevante sunt corespondenţele masă-spaţiu, energie-timp?

1686
Mişcarea se prezintă sub două aspecte: particulele de masă se ciocnesc iar cuantele de energie interacţionează. În lipsa unor resurse energetice, timpul de ciocnire al particulelor şi transformarea lor în cuante de energie este zero. Avem deci spaţiu fără timp.

Se pare că interacţia cuantelor de energie cere un timp, astfel încât pe ansamblu şi luând în considerare numărul imens al evenimentelor

cuantice, avem o permanenţă a materiei-spaţiu şi energie-timp. Aşa încât regăsim clasicul nostru sistem de patru coordonate spaţiu-timp.

Consider toată această fabulaţie un joc al imaginaţiei mele, de aceea îmi cer scuze.

1687
Prin ce ar fi putut impresiona civilizaţia umană, divinul? De la Egiptul faraonilor şi până la inteligenţa artificială, într-un clipit de geniu creator, omul a dovedit existenţa excelenţei, a perfecţiunii gândirii. El a cuprins realitatea în propria lui conştiinţă, a împins dincolo de înţelegere imaginaţia, a simţit briza talentului, a virtuozităţii, a potenţialului creator.

Nu e locul să rememorăm şi ce a făcut omul, rău, pervers, păcătos, insalubru. Şi cred că nici Dumnezeu nu a fost interesat de negura ce a acoperit adesea gândirea.

Evaluarea făcută de divinul etern a consemnat doar excelenţa pe care umanitatea a produs-o prin cultură, artă şi ştiinţă. Chiar dacă or fi existat şi alte lumi, cu realizări la fel de relevante, eu nu cred că lui Dumnezeu îi este ruşine cu noi. Sunt convins că undeva, există şi pentru civilizaţia umană un Oscar, poate un Nobel pe care Dumnezeu a scris: "Oamenilor de pe Terra, divinitatea le este recunoscătoare".

1688
Orgoliul constituie principala piedică în calea unora de a-şi asuma existenţa lui Dumnezeu. Nici un argument nu este destul de puternic pentru a înlocui creaţia divină cu jocul întâmplării. Însăşi principiul cauzei urmată de efect, impus de raţiune de-alungul evoluţiei naturii vine în sprijinul creaţiei.

Singurul eveniment care nu-şi explică existenţa în această înşiruire de cauze şi efecte ce caracterizează natura este apariţia omului pe pământ. El constituie singurul element aparte legilor naturii care nu numai că a putut opri evoluţia dar prin comportamentul său a fost capabil să o schimbe şi să intervină prin voia sa în tot ceea ce constituie logica

mediului ambiental dar şi al vieţii. Omul este singura piesă din acest imens puzzle, natura, care nu-şi găseşte logic locul.

Natura, lumea noastră, universul pare un cadru conceput special pentru om, o casă în care fiinţa umană este invitată să locuiască o perioadă bine determinată, un spaţiu de creaţie în care capacitatea ei intelectuală să se desfăşoare nestingherit spre binele lui şi al divinităţii.

1689
"Corect" poate fi doar rezultatul unui exerciţiu de aritmetică. La noi, corect ar putea să însemne obiectiv. Numai că acest termen are o semnificaţie mai specială, aceea de: nu mă bag, nu ştiu, nu mă interesează. Fiecare dintre noi are păreri, cele mai multe dintre ele nejutificate. Fie susţinem că e doar un scenariu, fie că sunt interese la mijloc, fie că aşa cred eu sau cel mai adesea, lasă să fie bine pentru toţi.

Subiectiv este cel care consimte să-şi folosească mintea, să se informeze mai bine, să asculte părerile celorlalţi dar să decidă singur. Poţi greşi, dar o vorbă din bătrâni spune că din greşeli se învaţă cel mai bine.

1690
Foarte mulţi au atins limita de jos a prostiei. Chiar dacă ar voi, mai departe nu se poate. Dacă ţin totuşi să se mişte, o pot lua doar înapoi şi cine ştie, poate pot fi recuperaţi.

1691
Religia a constituit mijlocul prin care masele populare ignorante au putut fi ataşate proiectului de modernizare a societăţii, au putut lua contact cu arta, cultura, ştiinţa, civilizaţia în definitiv.

Şi nu numai religia a ajutat la formarea unei conştinţe a comuniţăţii. Apoi, dizolvarea aşezămintelor rurale şi formarea oraşelor, dezvoltarea comerţului, învăţământului, formarea naţiunilor şi tot ceea lipsea lumii noastre pentru a deveni o civilizaţie.

Şi totuşi, civilizaţia occidentală a realizat că fără "drepturile omului", "economie de piaţă", "capitalism", "globalizare", Terra nu va devenii niciodată casa noastră a tuturor.

Am uitat totuşi că "umanitatea" ne va lipsi dacă uităm că tot ce întreprindem trebuie făcut cu măsură.

•*Fiecare lucru poartă în sine însuşi măsura sa.* - *Mihai Eminescu*
•*Adevărata bărbăţie constă din înţelegerea propriului sine şi din restabilirea măsurii. Oricine-şi va înţelege propriul sine şi îşi va restabili măsura, va fi urmat de toată lumea.* - *Confucius*
•*În măsura în care un lucru oarecare se potriveşte cu natura noastră, în aceeaşi măsură el este în mod necesar bun.* - *Baruch Spinoza*

1692
"Oamenii sunt sociabili din necesitate. Din vremurile primilor locuitori ai peșterilor, oamenii – lipsiți de păr, fără putere, fără ajutor, a căror singură armă era viclenia – au supraviețuit strângându-se în cete; știind, precum descoperiseră și multe alte creaturi comestibile, că scăparea lor constă în număr. Și această cunoaștere, transmisă genetic, stă în spatele regulii gloatei. Căci numai a ieși în afara grupului, și nu a i te împotrivi, duce de mii și mii de ani la moartea celui care îndrăznește să o facă. A sta împotriva mulțimii cere ceva mai mult decât curajul obișnuit; ceva care merge dincolo de instinctul uman." - Diana Gabaldon, Outlander.

1693
Visurile sunt partea cea mai frumoasă a vieţii, pentru că ele nu se supun raţiunii ci doar credinţei. Nu trebuie să dai socoteală de ce îţi doreşti, să zicem, "luna de pe cer". Visele se ataşează unei stări de reverie care îţi crează un sentiment de mulţumire, dacă nu, chiar de fericire. Nu contează dacă ele pot sau nu să se împlinească, e de ajuns să le vezi "cu ochii minţii".

E trist să nu poţi visa, pentru că visele se împletesc cu speranţele noastre, şi pe cine bucură o viaţă fără sens, un viitor din care pare că tu vei lipsi. Se spune adesea să te bucuri de viaţă. Dar când viaţa este monotonă, lipsită de entuziasm, de "sarea şi piperul" împlinirilor, dezamăgirilor,

când raţiunea îţi comandă fiecare pas, răul şi binele, frumosul şi urâtul sunt coordonatele trăirilor tale. Amintirile tale sunt imagini ale viselor tale mai degrabă decât ale faptelor.

Se spune: am visat urât. Nu-i adevărat. De fapt, ai avut un coşmar, Doamne fereşte-mă de coşmare. Acestea sunt legate de conştiinţa faptelor tale sau, de ce nu, ale altora şi provin din remuşcări, păreri de rău, regrete, mustrări de conştiinţă, învinovăţiri, eşecuri, obiceiuri rele, dezamăgiri, penibil, urât, stare fizică proastă, prostie, ură, abuz, mizerie, intoleranţă, sadism, şi tot ceea ce apare în dicţionar în acest sens.

Visele sunt frumoase, îndeosebi cele pe care le ai "cu ochii deschişi". Ele se referă la trecut, sau la proiecţii în viitor. Cu amintiri frumoase, cu speranţe asumate în clipele tale de fericire, visele îţi dau acea stare de bine pe care ne-o dorim cât mai des.

1694
Convertire, puterea ordinelor monahale, Japonia, Britania, America de sud, Africa...

Convertirea a fost doar o impunere a religiozităţii şi nu o creştinare care să aibă în vedere progresul civilizaţiei după normele eticii creştine, o apropiere de idealul creştin umanist, construirea unei comunităţi globale după normele democraţiei occidentale dar nu numai, care să devină un model de excelenţă şi pentru alte civilizaţii avute în vedere de Dumnezeu.

1695
Creştinismul a devenit umanism, calea dreaptă şi corectă spre divinitate.

1696
Cunoaşterea: - Conştiinţa relativităţii cunoştiinţelor. Atâta timp cât nu ştim totul nu putem afirma nimic despre o parte.

- Tot ceea ce rezultă în urma observaţiei, simţirii, amintirilor, procesului de gândire şi emiterii judecăţilor de valoare.

- Tot ceea ce ne deosebeşte de restul universului. O singură entitate împarte cu noi, fiinţele umane, cunoaşterea, divinitatea.

- Ceea de ştim trebuie raportat la infinit. Infinitul, pentru noi este reprezentat de suma firelor de nisip de pe o plaje, mulţimea stelelor de pe cer, numărul neuronilor din creierul nostru, distanţa dintre lumea noastră şi universul cuantic, viteza luminii, constanta Planck, numărul cărţilor din bibliotecile pământului. Infinitul este ceea ce nu poţi avea, nu poţi vedea, auzi, simţi, atinge, concepe, spune, face, imagina, gândi în definitiv.

Instrumentele cu care lucrăm: raţiunea, credinţa, bunul simţ, libertatea de gândire şi de expresie, logica, etica nu-mi permit investigarea infinitului. Există o limită la care trebuie să mă opresc, este limita care desparte umanitatea de divinitate. Eu cred că această limită este dată de capacitatea omului de a înţelege, a gândi şi implicit a crea. Am creat lucruri minunate precum arta, cultura, ştiinţa, tehnologia. Am investigat, cât am putut, realitatea, spaţiul cosmic, cel cuantic, codul genetic, dar tot nu am aflat ce este viaţa, talentul, sursa răului, fericirea şi multe altele. Am crezut mult timp că matematica, filozofia, elaborarea de teorii, concepte, judecăţile de valoare, vor împinge limita cunoaşterii, dar am ajuns într-un impas.
Oamenii de ştiinţă spun că avem nevoie de ajutor pentru a înainta, dar în ce fel nu pot nici ei preciza. Resetarea trecutului, a istoriei, corectitudinea politică, LGBT-ul, întoarcerea la natură, noile secte neoprotestante, integrarea, migraţia, războiul atomic, nimic din toate acestea nu ne vor scăpa de necunoaştere, de inocenţă, de superficialitate, de extincţie.

1697
Principiul antropic: “Universul are proprietățile pe care le are și pe care omul le poate observa, deoarece, dacă ar fi avut alte proprietăți, omul nu ar fi existat’’

1698
"La început, Dumnezeu a creat cerurile şi pământul.... Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, după chipul lui Dumnezeu l-a creat; bărbat şi femeie i-a creat...

... Domnul a privit cu plăcere spre Abel şi jertfa lui, însă spre Cain şi jertfa lui nu a privit cu plăcere. Cain s-a mâniat foarte tare şi i s-a posomorât faţa.... Cain i-a zis fratelui său, Abel: Haidem să ieşim la câmp! Pe când se aflau acolo, Cain l-a lovit pe fratele său, Abel, şi l-a omorât."

... Astfel Cain s-a preschimbat în prima bestie umană.

Ca să fie completă, istoria consemnează faptele oamenilor dar şi pe cele ale bestiilor.

1699
Ce este puterea? De obicei, puterea este individuală şi mai niciodată a unui grup având aceleaşi interese.

1700
Viața nu-i un premiu, mai curând o cruce. Trăiește clipa, acceptă-ți soarta, şi speră în mai bine. Starea de mulțumire, dacă ai parte de ea, atenuează răul, șterge amintirile şi-ți oferă speranță. Cu cât speri mai puțin, cu atât totul devine mai suportabil.

1701
Civilizaţia nu poate fi decât umanistă, planetară şi nicicum altfel. O familie nu se poate diviza şi trăi după mai multe paradigme, pentru că ar fi una divizată, ideologizată, conflictuală, şi bolnavă. Aşa cum este în prezent. Avem "lumea liberă" şi autocraţiile de tip "rusky mir". Suntem fie creştini fie păgâni, secularizarea afectând doar "lumea occidentală". Corectitudinea politică, la modă în occident, nu face decât să ascundă sub preş discriminarea, rolul precar al individului în conducerea statelor, lipsa unei implicări comune în evoluţia corectă a speciei umane, lipsa unui concept universal asupra a ceea ce constituie raţiunea. Democraţia, statul de drept, libertatea nu este un bun al tuturor, populaţii întregi complăcându-se într-o şi chiar militând pentru o societate bazată pe clase reprezentând criterii discriminatorii, uneori vestigii ale feudalismului medieval, proprietate, tradiţie, nivel de trai, de cultură sau de istorie.

1702

Întreabă orice adolescent ce-şi doreşte. Are să-ţi răspundă că vrea să fie lăsat "să-şi trăiască viaţa". Nu doreşte să fie liber, pentru că ştie că libertatea lui se află într-un spaţiu limitat. Acest spaţiu este natura, universul, coordonatele lui fiind date de naştere, educaţie, cultură, bunul simţ, măsura tuturor lucrurilor.

1703
Dumnezeu a creat mai întâi un univers anume, prielnic vieţii iar apoi l-a creat pe om. Astfel el a stabilit coordonatele libertăţii omului, cadrul evoluţiei şi sensul ei.

Natura nu este doar un ingredient al universului ci însăşi matca, fagurele în care omul va depune mierea. Tot ceea ce omul ar încerca, folosindu-şi imaginaţia, peste viabilitatea condiţiilor impuse de mediul înconjurător ar avea ca efect distrugerea proiectului divin şi negarea umanităţii.

Omul a primit învoirea liberului arbitru dar numai în sensul evoluţiei, iar Dumnezeu şi-a păstrat paternitatea deciziei verificând justeţea alegerii şi confirmarea continuităţii.
Un vehicol poare vira cum doreşte dar şoferul decide dacă alegerea este bună sau duce în prăpastie. Omul este un computer care poate crea orice, de la a scrie un text până la a zidi o casă în 3D, dar doar cu un program ales de cel care l-a construit.

Ştiu, ne este cel puţin incomod să acceptăm că suntem doar o "mână de lucru" dar nu şi creerul. Este absurd, de neconceput, ca efectul şi cauza să se manifeste simultan. Creatia este întotdeauna independentă de creator. Între cauză şi efect apare întotdeauna mişcarea în timp şi spaţiu. Eu nu pot fi totuna cu textul pe care îl scriu, cu tabloul din expoziţie sau cu cel ce voi fi mâine. Ca om, mă consider liber de orice constrângere, chiar şi cea divină; pot concepe un copil (este adevărat că ştiu mai multe despre asta în comparaţie cu o pisică, dar şi ea naşte pisoi, poate chiar mai uşor), pot repeta o greşeală deşi sunt conştient că nu se face, precum războiul, pot explora cosmosul, pot iscodi structura biologică, genetica, accept moartea inevitabilă, dar mi-e greu să cred că voi putea da viaţă, că voi creea la rândul meu un om, şi bănuiesc că fără un ajutor divin am să desluşesc întregul mister al creaţiei.

Am observat că nimic din ceea ce nu există nu poate fi conceput, precum o nouă specie de plante sau chiar animale (cele la care vă găndiţi sunt doar ameliorări, inginerie genetică. Nu am inventat nici un element chimic nou *ci doar am descoperit unele şi am completat Tabelul lui Mendelev, o lege a naturii şi ea descoperită mai deunăzi. Ştiinţa nu crează, ci doar pune* lucrurile la locul lor, *ca într-un puzzle. Toţi ne dăm cu părerea şi uneori ne iese, alteori nu, după cât suntem de talentaţi. Nimic nu poate depăşi în imaginaţia noastră fiinţa umană şi mediul ei de dezvoltare. Ştim că nu ştim mai nimic despre noi şi vecinii noştri pe a căror existenţă nici măcar* n-o *bănuim.*

Da, credinţa ne completează, şi bine face, universul nostru imaginar, ne permite să ne acceptăm "condiţia umană" să sperăm, în orgoliul nostru, că suntem demiurgi, să înghiţim mai uşor pilula amară că nu totul depinde de noi şi că de fapt suntem predestinaţi.

1704
Continuându-mi *reflecţia, îmi vine un gând, mai degrabă o "blasfemie",* oare Dumnezeu s-*a creat pe el însuşi? Am un singur instrument de lucru* care m-*ar putea ajuta să găsesc un răspuns, recunoscut de întreaga* umanitate de-*a lungul istoriei: raţiunea, dar cred totuşi că-mi este insuficient. Dacă binomul cauză-efect este un adevăr, o lege a naturii, atunci, însuşi Dumnezeu ar trebui să i se supună. El nu s-*a putut creea pe *el însuşi.   Filozofii au arătat că Dumnezeu nu este a tot cunoscător, pentru simplu motiv că atunci* nu ar mai fi avut nevoie de om, nu este atotputernic, *dintr-o mie de motive. Creaţia presupune cunoaştere. Ce fel de Dumnezeu ar fi fost cel creat din nimic? O copie la indigou, o clonă? Poate merg prea departe, poate ceea ce ştim este prea puţin ca să ne dăm cu părerea. Poate totul, poate tot ceea ce ştim nu este adevărat sau suficient, poate raţiunea este o falsă cale spre câştigarea certitudinii.*

Trăim vremuri inimaginabile, când raţiunea, nu mai constituie un reper, tot ceea ce întreprindem ţine de pasional, de o lume iraţională. Am uitat de legile naturii, am inventat altele precum legea profitului ca singura *soluţie de viaţă. Conturile tot mai pline au devenit singurul criteriu de*

acaparare a puterii în general şi al puterii de decizie în viaţa societăţii. Războiul şi arma nucleară sunt astăzi prerogativele celor care vor să stăpânească Pământul. Prostia, imbecilitatea, nemernicia, ura, mişelia, crima fac ca adevărul, dreptatea, frumosul şi binele, buna cuvinţă, dragostea să dispere, să se ascundă în străfundul pământului, în întuneric şi uitare.

1705
Aria „ipocritului”
by Andrei CORNEA, dilemaveche.ro
August 16, 2023

Cuvîntul „ipocrit” vine din greaca veche. Acolo, hypokrites însemna, în sens propriu, cel „care răspunde”, „care dă replica”, dar s-a specializat pentru a însemna „actor”. Abia în greaca postclasică și biblică a început să capete și sensul cuvîntului nostru, de om fățarnic, nesincer, duplicitar, care una spune și alta gîndește.

Actorul așadar este un om capabil să înșele jucînd pe altcineva decît el însuși, dar de fapt nu înșeală pe nimeni. Toți știm că el „joacă”, imitînd „în joacă” cumva diferite personaje. Astea sînt regula și convenția jocului. Ficțiunea dramatică ne cuprinde și tindem să ne lăsăm captivați de ea, mai ales dacă e bine interpretată; rîdem, plîngem, ne lăsăm seduși cu toată plăcerea de joc, fără totuși a uita că „nu e real” (cu excepția unor situații-limită). Dacă e vorba să discutăm imitația din perspectiva sinelui, cît și a restului lumii, putem spune că Actorul nu înșeală pe nimeni – nici pe alții, nici pe sine.

Dimpotrivă, Ipocritul nu mai joacă un rol, ci vrea să fie luat în „serios”; așadar, el înșeală pe toți sau aproape toți cei cu care are de-a face, mai puțin pe sine însuși. Tartuffe și cei ca el știu bine că mint lumea. Căci scopul Ipocritului este de a obține ceea ce n-are și de a lua o porție pe care n-o merită. O variantă agravantă de ipocrizie este impostura: Dacă Ipocritul se mulțumea de obicei să înșele în sfera moralității, clamînd de exemplu virtuți pe care el, cel dintîi, nu le practica, Impostorul caută să ocupe poziții sociale pe care nu numai că nu le merită moral, dar la care nici nu are dreptul legal. Ipocritul se punea în opoziție cu legea morală,

Impostorul încalcă chiar legea statului: pretinde că e un „revizor” fără să fie, că e un medic fără a avea diplomă sau avînd una falsificată. Devoalat, Ipocritul ajunge disprețuit, blamat și de rîsul lumii; Impostorul ajunge însă la închisoare sau își pierde anumite drepturi, pe lîngă că e (sau ar trebui să fie) ostracizat public.

Dacă Impostorul tindea să-i înșele pe toți, mai puțin pe el însuși, există și cazul invers, al imitatorului care nu înșeală pe nimeni, mai puțin pe sine însuși. La nivel patologic, este situația tristă a Nebunului care se crede *Napoleon, sau președinte, sau cangur, sau înger. La nivel ideal, să zicem, un astfel de personaj este Don Quijote, care imită manierele unor cavaleri rătăcitori și se crede cavaler rătăcitor, fără însă ca ceilalți s-o creadă. Și totuși, curios, ficțiunea e atît de puternică, încît treptat cei din jur, pornind cu credinciosul Sancho Panza, încep cumva să intre în ea, s-o „joace”, asumînd rolurile prescrise de „Cavalerul Tristei Figuri”, chiar dacă nu cred cu tot dinadinsul. Dar le place să creadă. Sîntem aici în vecinătatea situației Profetului: acesta crede cu tărie în el însuși și, în plus, e luat în serios de un mic grup de adepți fanatici, în vreme ce majoritatea celorlalți îl consideră fals și mincinos. S-ar putea să fie un fals profet, dar, în măsura în care el cel dintîi crede în profeția sa, nu este cel puțin un* impostor.

Dar ce se întîmplă cînd cercul credincioșilor se lărgește nemăsurat? Mai mult, cînd devine aproape imposibil – în anumite limite – să nu crezi într-*o ficțiune pe care mai toți „o joacă”, fără a fi conștienți că o joacă, ci punînd acolo maxima seriozitate? Bineînțeles, și în acest caz rămîn oameni în afara cercului credinței, dar deja cei care asumă un anume Weltanschauung au devenit decisivi prin număr și influență. Sîntem aici* în *cazul clasic al marilor religii, cît și, în cazul modern, al ideologiilor. Ideologul crede el însuși și îi face și pe ceilalți (nu chiar pe toți) să creadă. N-avem de obicei motive să suspectăm că cei care le produc și le susțin sînt ipocriți. Totuși, în fazele* terminale ale acestor ideologii, *se întîmplă și asta, așa cum devenise, se pare, cazul defunctei elite a defunctei URSS, care nu mai credea ea însăși în ficțiunea comunistă pe care se străduia totuși să o propage în rîndul maselor. La limită ne* putem *închipui o ficțiune în care nu mai crede aproape nimeni (nici cei meniți s-o propage), dar pe care toți o conservă în virtutea obișnuinței sau pur și*

simplu fiindcă li se pare extrem de costisitor s-o anuleze. Iar cercul se închide: acum toți joacă într-o ficțiune, dar nu la teatru, ci în viață.

Toți sîntem, în sensul originar măcar, „ipocriți”: sîntem, în diferite proporții, Impostorul, Actorul, Profetul și Ideologul, cu toate nuanțele și interferențele inevitabile. Diferența între noi este că unii știm că jucăm, dar îi convingem pe alții că sîntem serioși, alții ne convingem pe noi înșine, dar prea puțin pe alții, alții îi înșelăm pe toți, inclusiv pe noi înșine, alții pe nici unii, nici măcar pe noi înșine.

1706
Dumnezeu l-a creat pe Adam, omul. I-au trebuit, poate, mulţi ani pentru a finaliza această versiune cu toate atributele ei: raţiune şi credinţă, conştiinţă de sine, capacitate de a gândi, putere de creaţie.
Dar şi moartea omului şi nu înainte de a-şi pierde calităţile umane. Abraham a vieţuit sute de ani. După Noe, vârsta majorităţii semenilor noştri rar trecea de o sută de ani.

Ceva se întâmplase, omul era mai prolific decât se aştepta creatorul său. După ce Adam şi Eva şi-au luat în primire rolul de a crea o civilizaţie umană, totul a decurs extrem de rapid. Umanităţii i-a trebuit mai puţin de o secundă, dacă acceptăm scara devenirii omului conform aprecierii biologilor, ca să scrie istoria civilizaţiei. Scrierea cuneiformă, antichitatea greco-romană, Carol cel Mare, renaşterea, revoluţia franceză, explozia descoperiilor ştiinţei ceea ce adus la descoperiile geografice, prospectarea cosmosului, tehnica prelucrării datelor şi "cireaşa de pe tort" relativitatea lui Einstein.

1707
Luciditate, clarviziune, revelaţie - categorii sinonime ce au în vedere cunoaşterea prin apel la categorii de tip posibil-probabil, folosindu-ne imaginaţia şi un minimum acces la gândire. Reprezintă o alternativă la asumarea unor răspunsuri prin credinţă.

1708
Distracţia este cel mai mare duşman al libertăţii. Este un drog. Petreceri, nopţi pierdute, alcool fără măsură, relaţii uşoare, substanţe, pierderea

controlului, reacţii neadecvate, relaţii întâmplătoare, violenţă, stres, plictiseală, gânduri disperate.

Poate că exagerez, poate nu oricând cu oricine e la fel, dar nu pot omite că există o posibilitate, un risc. E şi un joc de noroc, poate să ţi se ofere o a doua şansă, dar nu poţi juca mereu pe o singură carte, iar cel mai greu lucru, odată pornit este să te opreşti.

Nu depinde numai de tine cine eşti, contează foarte mult circumstanţele. Se spune că norocul tău constă în a nu te afla într-un anume loc, într-un anume moment. Dar nu poţi şti ce-ţi oferă viaţa.

1709
Ultima concluzie înainte de "a da colţul": viaţa e o mizerie, viaţa e frumoasă.

1710
Râsul, buna dispoziţie, mulţumirea de sine şi de ce nu fericirea presupun un control al măsurii mult mai atent, altfel şocul derivat din evenimentele care compun viaţa va fi extrem de puternic.

Poţi ignora tot ce se întâmplă rău în jurul tău, dar vei fi lipsit de revelaţia sensului vieţii.

............Bucuresti , septembrie 2023